

YAPI KREDİ BANK AZƏRBAYCAN
Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

31 dekabr 2008-ci il tarixinə
Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
Uyğun Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə
Hesabatları və Müstəqil Auditorun Rəyi

MÜNDƏRİCAT

MÜSTƏQİL AUDİTORUN RƏYİ

KONSOLIDASIYA EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARI

Konsolidasiya Edilmiş Balans Hesabatı.....	1
Konsolidasiya Edilmiş Mənfəət və Zərər Hesabatı.....	2
Konsolidasiya Edilmiş Səhmdar Kapitalında Dəyişikliklər Hesabatı.....	3
Konsolidasiya Edilmiş Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Hesabatı.....	4

Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

1	Giriş.....	5
2	Qrupun Əməliyyat Mühiti.....	5
3	Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi.....	6
4	Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Uçot Təxminləri və Fərziyyələr.....	12
5	Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi.....	14
6	Yeni Uçot Qaydaları.....	14
7	Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri.....	17
8	Digər Banklardan Alınacaq Vəsaitlər.....	19
9	Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar.....	20
10	Satıla Bilən Investisiya Qiymətli Kağızları.....	24
11	Əsas Vəsaitlər və Qeyri-Maddi Aktivlər.....	26
12	Digər Maliyyə Aktivləri.....	27
13	Digər Aktivlər.....	28
14	Digər Banklara Ödəniləcək Vəsaitlər.....	28
15	Müştəri Hesabları.....	29
16	Digər Maliyyə Passivləri.....	30
17	Digər Passivlər.....	30
18	Ortaq Bankdan Alınmış Subordinasiyalı Borc Öhdəlikləri.....	31
19	Nizamnamə Kapitalı.....	31
20	Faiz Gəlirləri və Xərcləri.....	32
21	Haqq və Komissiya Gəlirləri və Xərcləri.....	33
22	Digər Əməliyyat Gəlirləri.....	33
23	İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri.....	34
24	Mənfəət Vergisi.....	34
25	Kapitalın İdarə Edilməsi.....	36
26	Səqmentlər üzrə Təhlil.....	37
27	Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi.....	40
28	Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər.....	49
29	Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri.....	51
30	Maliyyə Alətləri Növlərinin Qiymətləndirmə Kategoriyaları ilə Üzləşdirilməsi.....	52
31	Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar.....	53
32	Hesabat Tarixindən Sonra Baş Vermiş Hadisələr.....	54

MÜSTƏQİL AUDİTORUN RƏYİ

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə:

Biz, Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Bank") və onun brokerlik fəaliyyəti ilə məşğul olan törəmə müəssisəsinin (birlikdə "Qrup" adlandırılır) 31 dekabr 2008-ci il tarixinə təqdim edilən konsolidasiya edilmiş balans hesabatı və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatı, səhmdar kapitalında dəyişikliklər hesabatı və pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatından, eləcə də əsas uçot prinsiplərinin xülasəsindən və digər izahlı qeydlərdən ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının audit yoxlamasını apardıq.

Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması üzrə Rəhbərliyin Məsuliyyəti

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə görə Rəhbərlik məsuliyyət daşıyır. Bu məsuliyyətə aşağıdakılar daxildir: fırıldaqçılıq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmadığı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi üçün müvafiq daxili nəzarət sisteminin yaradılması, tətbiq edilməsi və davam etdirilməsi; müvafiq uçot siyasətinin seçilməsi və tətbiq edilməsi; və şəraitdən asılı olaraq məqbul uçot təxminlərinin irəli sürülməsi.

Auditorun Məsuliyyəti

Bizim məsuliyyətimiz apardığımız audit yoxlamasına əsasən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair rəy bildirməkdən ibarətdir. Biz audit yoxlamamızı Beynəlxalq Audit Standartları əsasında apardıq. Həmin Standartların tələbinə görə, biz etik tələblərə əməl etməli və auditi elə şəkildə planlaşdırmalı və aparmalıyıq ki, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhriflərin mövcud olmamasına kifayət qədər əmin olaq.

Audit yoxlamasına konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər və açıqlamalara dair auditor sübutu əldə etmək üçün prosedurların yerinə yetirilməsi daxildir. Seçilmiş prosedurlar auditorun mülahizəsindən, eləcə də fırıldaqçılıq və ya səhvlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Həmin riskləri qiymətləndirərkən auditor müəssisənin daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə görə müvafiq audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə müəssisə tərəfindən maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi üçün müvafiq daxili nəzarət sistemini nəzərdən keçirir. Bundan əlavə, audit yoxlamasına mövcud uçot siyasətinin uyğunluğunun və rəhbərliyin uçot təxminlərinin əsaslandırılmasının qiymətləndirilməsi, eləcə də maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatının dəyərləndirilməsi daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz auditor sübutu rəyimizi bildirmək üçün kifayət qədər əsas verir.

Rəy

Bizim rəyimizcə, təqdim edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Qrupun 31 dekabr 2008-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

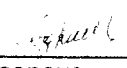
PricewaterhouseCoopers Audit Azerbaijan LLC

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
Konsolidasiya Edilmiş Balans Hesabatı

Min Azərbaycan Manatı ilə	Qeyd	2008	2007
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	26,251	23,364
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar		3,725	2,328
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	8	4,108	2,772
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	9	9,567	14,463
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	10	57,269	55,822
Təxirə salınmış vergi aktivi	24	-	44
Əsas vəsaitlər	11	2,996	426
Qeyri-maddi aktivlər	11	67	22
Digər maliyyə aktivləri	12	24	29
Digər aktivlər	13	320	448
CƏMİ AKTİVLƏR		104,327	99,718
PASSİVLƏR			
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	14	6,282	3,300
Müştəri hesabları	15	58,636	83,137
Cari vergi öhdəliyi		411	190
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	24	7	-
Digər maliyyə passivləri	16	84	202
Digər passivlər	17	920	260
Ortaq Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	18	161	339
CƏMİ PASSİVLƏR		66,501	87,428
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	19	14,496	6,349
Əlavə ödənilmiş kapital	19	12,713	-
Kapital qoyuluşu		515	515
Bölüşdürülməmiş mənfəət		10,102	5,426
CƏMİ KAPİTAL		37,826	12,290
CƏMİ PASSİVLƏR VƏ KAPİTAL		104,327	99,718

6 may 2009-cu il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir.

Cənab Coşkun M. Bulak
İdarə Heyətinin Sədri

Xanım Xalidə Həsənova
Mühasibatlığa Nəzarət Departamentinin Müdiri

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
Konsolidasiya Edilmiş Mənfəət və Zərər Hesabatı

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2008	2007
Faiz gəlirləri	20	7,614	6,078
Faiz xərcləri	20	(1,321)	(1,143)
Xalis faiz gəlirləri		6,293	4,935
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə ehtiyatın bərpa edilməsi	8	16	23
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın bərpa edilməsi/(yaradılması)	9	72	(176)
Ehtiyat ayırmalarından sonra xalis faiz gəlirləri		6,381	4,782
Haqq və komissiya gəlirləri	21	3,952	3,351
Haqq və komissiya xərcləri	21	(738)	(1,166)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə gəlir – zərər çıxılmaqla		884	757
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər – gəlir çıxılmaqla		(300)	(99)
Digər əməliyyat gəlirləri	22	45	17
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri	23	(3,943)	(2,359)
Vergidən əvvəlki mənfəət		6,281	5,283
Mənfəət vergisi xərci	24	(1,605)	(1,201)
İl üzrə mənfəət		4,676	4,082

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
Konsolidasiya Edilmiş Səhmdar Kapitalında Dəyişikliklər Hesabatı

	Qeyd	Nizamnamə kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Kapital qoyuluşu	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
1 yanvar 2007-ci il tarixinə qalıq		6,349	-	515	1,344	8,208
İl üzrə mənfəət		-	-	-	4,082	4,082
2007-ci il üzrə cəmi mənfəət		-	-	-	4,082	4,082
31 dekabr 2007-ci il tarixinə qalıq		6,349	-	515	5,426	12,290
İl üzrə mənfəət		-	-	-	4,676	4,676
2008-ci il üzrə cəmi mənfəət		-	-	-	4,676	4,676
Səhm emissiyası	19	8,147	12,713	-	-	20,860
31 dekabr 2008-ci il tarixinə qalıq		14,496	12,713	515	10,102	37,826

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
Konsolidasiya Edilmiş Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Hesabatı

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2008	2007
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Alınmış faizlər		7,417	5,482
Ödənilmiş faizlər		(1,372)	(1,099)
Alınmış haqq və komissiyalar		4,448	3,351
Ödənilmiş haqq və komissiyalar	21	(738)	(1,166)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan əldə edilən gəlirlər		884	757
Əldə edilmiş digər əməliyyat gəlirləri		-	4
İşçilərə ödənilmiş əmək haqqı xərcləri		(1,983)	(1,119)
Ödənilmiş inzibati və digər əməliyyat xərcləri		(1,496)	(1,115)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(1,334)	(1,427)
Əməliyyat aktiv və passivlərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını		5,826	3,668
Əməliyyat aktiv və passivlərində dəyişikliklər			
Digər banklardan alınacaq vəsaitlərdə xalis (artım)/azalma		(1,360)	2,690
Məcburi ehtiyatlarda xalis (artım)/azalma		(1,397)	353
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda xalis (azalma)/artım		4,880	(7,861)
Digər maliyyə aktivlərində xalis azalma		5	61
Digər aktivlərdə xalis (azalma)/artım		164	(217)
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərdə xalis artım		2,993	1,108
Müştəri hesablarında xalis (azalma)/artım		(24,461)	36,726
Buraxılmış borc qiymətli kağızlarında xalis azalma		-	(823)
Digər maliyyə passivlərində xalis (azalma)/artım		(118)	52
Digər passivlərdə xalis artım		48	24
(Əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş)/əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vəsaitləri		(13,420)	35,781
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının alınması	10	(310,522)	(436,783)
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının satışından daxilolmalar	10	309,108	404,048
Səhm emissiyasından daxilolmalar	19	20,860	-
Əsas vəsaitlərin alınması	11	(2,857)	(243)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	11	(60)	(1)
Alınmış dividendlər	22	45	9
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan/(investisiya fəaliyyətinə yönəlmiş) xalis pul vəsaitləri		16,574	(32,970)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını			
Ortaq Bankdan alınmış subordinasialı borc öhdəliklərindən daxilolmalar		12,739	-
Ortaq Bankdan alınmış subordinasialı borc öhdəliklərinin geri ödənilməsi		(12,917)	(187)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		(178)	(187)
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri			
		(89)	(51)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım			
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	2,887	2,573
		23,364	20,791
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		26,251	23,364

1 Giriş

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il üçün Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq əvvəllər Koçbank Azərbaycan Limited adlanan Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Bank") və onun brokerlik fəaliyyəti ilə məşğul olan törəmə müəssisəsi (birlikdə "Qrup" adlandırılır) üçün tərtib edilmişdir.

Bank Azərbaycan Respublikasında qeydiyyatdan keçmişdir və bu ölkədə fəaliyyət göstərir. Bank Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış qapalı səhmdar cəmiyyətidir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Qrupun 104 işçisi vardır (2007: 60). Bu işçilərdən 102 nəfəri Bankda, 2 nəfəri isə Törəmə müəssisədə çalışır.

Bank əvvəlcə Koçbank A.Ş-nin (Türkiyə) törəmə müəssisəsi kimi ("Ortaq Bank") yaradılmışdır. 2002-ci ilin sentyabr ayında Ortaq Bank öz səhmlərini Koç Finansal Hizmetler ("KFS") Qrupuna köçürmüşdür. 8 mart 2006-cı il tarixində KFS-in Bankın nizamnamə kapitalındakı payı 79.8%-dən 99.8%-ə qədər artmışdır. KFS-in əsas səhmdarları hər biri 50% paya sahib olan UniCreditItaliano ("UCI") və Koç Holdingdir.

Bankın brokerlik fəaliyyəti ilə məşğul olan 100%-lik törəmə müəssisəsi "Yapı Kredit Invest MMC" şirkəti 31 iyul 2007-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində dövlət qeydiyyatından keçmişdir. Törəmə müəssisə 2008-ci ilin fevral ayından fəaliyyətə başlamışdır. Törəmə müəssisə diling və brokerlik əməliyyatları həyata keçirir. Törəmə müəssisənin hüquqi ünvanı: Cəfər Cabbarlı küç 32/12, Bakı, AZ1065, Azərbaycan Respublikası.

Əsas fəaliyyət növləri. Qrupun əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasında kommersiya və pərakəndə bank xidmətlərinin göstərilməsindən ibarətdir. Bank 11 yanvar 2000-ci il tarixdən Azərbaycan Respublikası Milli Bankı ("ARMB") tərəfindən verilmiş 243 nömrəli ümumi bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Bank 29 dekabr 2006-cı il tarixli "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulan əmanətlərin sığortalanması üzrə dövlət proqramında iştirak edir. Əmanətlərin Sığortalanması Fondu hər bir əmanət üzrə aşağıdakı qaydada 100% kompensasiya ödənilməsinə zəmanət verir:

- 1 yanvar 2008-ci ildən 1 yanvar 2010-cu ilədək – 6,000 AZN-dən çox olmayaraq;
- 1 yanvar 2010-cu ildən başlayaraq – 8,000 AZN-dən çox olmayaraq.

Bankın Azərbaycan Respublikasında 4 filialı vardır (2007: 3 filial).

Bankın hüquqi ünvanı və fəaliyyət göstərdiyi ölkə. Bankın hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir:

Cəfər Cabbarlı küçəsi 32/12,
Bakı, AZ1065, Azərbaycan Respublikası

Əməliyyat valyutası. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ("AZN") əks olunmuşdur. Azərbaycan Manatı ("AZN") Azərbaycan Respublikasının rəsmi valyutasıdır.

2 Qrupun Əməliyyat Mühiti

Azərbaycan Respublikasında inkişaf etməkdə olan bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər, o cümlədən milli valyutanın bir çox xarici ölkələrdə praktiki cəhətdən sərbəst dönerli valyuta hesab edilməməsi və nisbətən yüksək inflyasiya və güclü iqtisadi artım müşahidə olunmaqdadır. Azərbaycanın bank sektoru cəmiyyətin bu sektora olan inam səviyyəsinin azalmasına və iqtisadi şəraitin dəyişməsinə həssasdır və müntəzəm olaraq likvidlik səviyyəsinin azalması halları ilə rastlaşa bilər. Rəhbərlik bank sektoruna təsir göstərə biləcək bütün tendensiyaları, eləcə də onların Qrupun maliyyə vəziyyətinə təsirini (əgər varsa) qabaqcadan proqnozlaşdırmaq iqtidarında deyil.

Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən bankların üzləşdiyi çətinliklərə müflisləşmə və iflas haqqında qanunverici bazanın təkmilləşdirilməsi zərurəti, rəsmiləşdirilmiş qeydiyyat və girovun hesabına borcların ödənilməsi prosedurlarının çatışmazlığı, eləcə də hüquqi və fiskal sistemlə bağlı digər çatışmazlıqlar daxildir. Azərbaycan Respublikasında iqtisadi inkişafın gələcək perspektivləri Hökumətin həyata keçirdiyi iqtisadi, maliyyə və pul islahatlarının effektivliyindən, eləcə də vergi, hüquq, normativ və siyasi sistemin inkişafından xeyli dərəcədə asılıdır.

2 Qrupun Əməliyyat Mühiti (davamı)

Global maliyyə bazarlarındakı son qeyri-sabitlik. 2007-ci ilin ortalarında yaranmış global likvidlik böhranı kapital bazarlarında maliyyələşdirmə səviyyəsinin aşağı düşməsinə, bəzən normal banklararası kredit dərəcələrindən daha çox olmasına və Azərbaycanın bank sektorunda likvidlik səviyyəsinin azalmasına səbəb olmuşdur. Bu isə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların sayının əhəmiyyətli dərəcədə azalmasına və beynəlxalq təşkilatlar və digər yerli banklardan borc vəsaitlərinin alınması mümkün olduqda maliyyələşdirmə xərclərinin artmasına gətirib çıxarır. Global maliyyə bazarlarında baş verən qeyri-müəyyənliklər həmçinin Amerika Birləşmiş Ştatları, Qərbi Avropa və Rusiyada bankların müflisləşməsinə gətirib çıxarmışdır. Bu cür hallar Qrupun yeni borc vəsaitləri əldə etməsi və daha erkən dövrlərdə həyata keçirilən əməliyyatlara tətbiq edilən şərtlər ilə mövcud borc vəsaitlərini yenidən maliyyələşdirməsi qabiliyyətinə təsir göstərə bilər. Bundan əlavə, Qrupun debitorları likvidlik səviyyəsinin aşağı olmasından zərər çəkə bilər və bu da öz növbəsində onların öhdəliklərini yerinə yetirmək qabiliyyətinə təsir göstərə bilər.

Debitorlar üçün qeyri-əlvərişli əməliyyat şərtləri həmçinin pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə rəhbərliyin proqnozlarına, eləcə də maliyyə və qeyri-maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmənin müəyyən edilməsinə təsir göstərə bilər. Rəhbərlik, mövcud məlumatlara əsasən dəyərsizləşmənin qiymətləndirilməsi zamanı istifadə edilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə təxminlərin yenidən nəzərdən keçirilməsini lazımi şəkildə əks etdirmişdir.

Rəhbərlik maliyyə bazarlarında likvidliyin gələcəkdə azalması və valyuta və kapital bazarlarında qeyri-sabitliyin artmasının Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətinə təsirini dəqiq qiymətləndirmək iqtidarında deyil. Rəhbərlik, mövcud şəraitdə Qrupun fəaliyyətinin davamlılığını və inkişafını təmin etmək üçün bütün lazımi tədbirlərin görüldüyünü hesab edir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq ilkin dəyər prinsipinə əsasən hazırlanmışdır. Qeyd olunan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot prinsipləri aşağıda göstərilir. Həmin prinsiplər başqa hallar nəzərdə tutulmadıqda, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir (5 sayılı Qeydə baxın).

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları. Törəmə müəssisələr, Qrupun birbaşa və ya dolayısı ilə səsvermə hüquqlu səhmlərinin 50%-dən artıq hissəsinə sahib olduğu və ya qazanc əldə etmək məqsədilə onun maliyyə və əməliyyat siyasətinə nəzarət etmək gücü olduğu müəssisələr və digər təşkilatlardır (xüsusi təyinatlı müəssisələr daxil olmaqla). Qrupun digər müəssisəyə nəzarət etməsini müəyyənləşdirərkən istifadə edilməsi və ya dəyişdirilməsi mümkün olan potensial səsvermə hüquqlarının mövcudluğu və təsiri nəzərə alınır. Törəmə müəssisələr, onların əməliyyatları üzrə effektiv nəzarət Qrupa keçdiyi andan (alqı tarixindən) konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir və nəzarətin itirildiyi tarixdən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır.

Şirkətdaxili əməliyyatlar, qalıqlar və qrup şirkətləri arasındakı əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından silinir; realizasiya olunmamış zərərər də dəyərin əldə edilməsi halları istisna olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır. Bank törəmə müəssisəsi ilə birlikdə Qrup tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun vahid uçot siyasəti tətbiq edir.

Əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ilkin dəyerdə, ədalətli dəyerdə və ya amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərən yaxşı məlumatlandırılmış müstəqil tərəflər arasında əməliyyatın ümumi şərtlər əsasında həyata keçirildiyi zaman aktivin mübadilə edilə bildiyi və ya öhdəliyin yerinə yetirildiyi məbləği təşkil edir. Ədalətli dəyər aktiv bazarda alınıb satılan maliyyə aktivləri üzrə cari tələb qiymətini və maliyyə öhdəlikləri üzrə cari təklif qiymətini əks etdirir. Bazar riskləri qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilən aktiv və öhdəliklər ilə əlaqədar Qrup qarşılıqlı surətdə əvəzləşdirilən risklər üzrə ədalətli dəyər göstəricilərinin müəyyən edilməsi üçün orta bazar qiymətlərindən istifadə edə bilər və xalis açıq mövqeyə müvafiq tələb və təklif qiyməti tətbiq edə bilər. Maliyyə aləti aktiv bazarda o zaman sərbəst surətdə alınıb satıla bilən aktivlər kimi qəbul edilir ki, onların qiymətləri haqqında məlumat fond birjasında və ya digər maliyyə təşkilatından sərbəst və müntəzəm şəkildə əldə edilə bilsin və bu zaman həmin qiymətlər könüllü şəkildə bazar şərtləri çərçivəsində həyata keçirilən real və müntəzəm əməliyyatları əks etdirsin.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Bazar qiymətləri mövcud olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modeli, könüllü şəkildə həyata keçirilən ən son əməliyyatlar haqqında məlumata əsaslanan modellər kimi qiymətləndirmə üsulları, eləcə də investisiya qoyulan müəssisələr haqqında maliyyə məlumatlarının təhlili istifadə edilir. Qiymətləndirmə üsulları müşahidə edilə bilən bazar məlumatları ilə dəstəklənməyən fərziyyələrin istifadə olunmasını tələb edə bilər. Bu fərziyyələrin hər hansı birinin mümkün alternativ variantla əvəz edilməsi nəticəsində mənfəət, gəlir, aktiv və passivlərin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə səbəb olacaq hallar barədə məlumat hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

İlkin dəyər alqı tarixinə aktivi almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitlərini və ya onların ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və *əməliyyat xərclərini* ehtiva edir. İlkin dəyərlə qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara, eləcə də açıq bazarda kotirovkası olmayan və pay alətləri ilə ödənilməli və onlara bağlı olan derivativlərə tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alqısı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri maliyyə xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin ödənilməsi çıxılmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə üzrə zərərər üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və müvafiq aktiv və passivlərin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir (gəlir və xərclərin uçotu siyasətinə baxın).

Maliyyə alətlərinin ilkin uçotu. Mənfəət və zərər hesabatında ədalətli dəyerdə göstərilən dilinq əməliyyatları üçün qiymətli kağızlar, derivativlər və digər maliyyə alətləri əvvəlcə ədalətli dəyerdə qeydə alınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla ədalətli dəyerdə qeydə alınır. İlkin uçot zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin uçot zamanı yaranan gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Ədalətli dəyər eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər cari bazar əməliyyatlarının müşahidəsi və yaxud həmin bazarlardan əldə edilən məlumatlara əsaslanan qiymətləndirmə üsulu ilə sübut edilir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə alətlərinin bütün digər alqı və satışları ("müntəzəm" alqı və satışlar), Qrupun maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alqı və satış üzrə bütün digər əməliyyatlar öhdəliyin yerinə yetirilmə tarixində qeydə alınır; bu zaman öhdəliyin qəbul edilməsi və ödənilməsi tarixləri arasındakı dövr ərzində qiymətin dəyişməsi ilkin dəyər və ya amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınan aktivlər ilə əlaqədar qeydə alınır; mənfəət və zərər hesabatında ədalətli dəyerdə göstərilən diling əməliyyatları üçün qiymətli kağızlar, derivativlər və digər maliyyə aktivləri üçün mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır; satıla bilən investisiya qiymətli kağızlar üçün isə kapital hesablarında qeydə alınır.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə bir gün ərzində nağd pula çevrilə bilən maddələr, eləcə də ARMB-də Azərbaycan Manatı ilə saxlanılan məcburi ehtiyatlar daxildir. Overnayt depozitlər istisna olmaqla, bütün qısamüddətli banklararası yerləşdirmələr digər banklardan alınacaq vəsaitlərə daxil edilir. Bloklaşdırılmış məbləğlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən çıxarılır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar. ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar maya dəyərində qeydə alınmaqla, Qrupun gündəlik əməliyyatlarını maliyyələşdirmək üçün nəzərdə tutulmayan məcburi ehtiyat depozitlərini əks etdirir və bu səbəbdən konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatının tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə Bank xarici valyutada və Azərbaycan Manatı ilə saxlanılan bütün məcburi ehtiyatları hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar kateqoriyasında təsnifləşdirmişdir. 31 dekabr 2007-ci il tarixinə Azərbaycan Manatı ilə saxlanılan məcburi ehtiyatlar ARMB-nin təlimatlarına uyğun olaraq pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri kateqoriyasına aid edilmişdir.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılacaq Qrup tərəfindən müxbir banklara avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Bu zaman, Qrup maliyyə alətləri ilə əlaqəsi olmayan və sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən debitor borcları üzrə diling əməliyyatı aparmağı planlaşdırmır. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılacaq sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən qeyri-derivativ maliyyə alətləri ilə əlaqəli olmayan debitor borclarının əldə edilməsi və ya yaradılması məqsədilə müştərilərə Bank tərəfindən avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Bu halda Qrup həmin debitor borclar üzrə diling əməliyyatı aparmağı planlaşdırmır. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Dəyersizləşmiş maliyyə aktivləri ilə bağlı şərtlərə yenidən baxıldıqda, yenidən baxılmış şərtlər əvvəlki şərtlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənərsə, yeni aktiv əvvəlcə ədalətli dəyerdə uçota alınır.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan maliyyə aktivlərinin dəyersizləşməsi. Maliyyə aktivinin ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yaranmış və etibarlı şəkildə təxmin edilə bilən maliyyə aktivini və ya maliyyə aktivləri qrupu üzrə gələcək pul vəsaitlərinin məbləğinə və ya vaxtına təsir göstərən dəyersizləşmə üzrə zərərlər mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Ayrıca qiymətləndirilən maliyyə aktivini (əhəmiyyətindən asılı olmayaraq) ilə əlaqədar dəyersizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair Qrupda obyektiv dəlil olmadıqda, həmin aktiv analoji kredit riskinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna aid edilir və dəyersizləşməyə görə birlikdə qiymətləndirilir. Maliyyə aktivinin dəyersizləşməsinə müəyyən edərək Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər həmin aktivin vaxtı keçmiş statusu və hər hansı girov təminatının realizasiya oluna bilməsidir. Dəyersizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən digər əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

- hər hansı ödənişin gecikdirilməsi və bu zaman gecikdirilmiş ödənişin hesablaşma sistemlərindəki gecikmə ilə izah edilə bilməməsi;
- borcalanın əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzvləşməsi və bunun bankın borcalan haqqında maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- borcalanın müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi riskinə məruz qalması;
- borcalana təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfi dəyişikliklərin baş verməsi; və/və ya
- girovun dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Aktivlər üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlərin kollektiv şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri analoji kredit risk xüsusiyyətlərinə əsasən qruplaşdırılır. Həmin xüsusiyyətlər qiymətləndirilən aktivlərin müqavilə üzrə şərtlərinə uyğun olaraq borcalanlar tərəfindən bütün məbləğlərin ödənilməsi qabiliyyətinin göstəricisi olmaqla, bu cür aktivlər qrupu üzrə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin təxmin edilməsi üçün uyğundur.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlərə qarşı kollektiv şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri qrupuna daxil olan pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti həmin aktivlərin müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, rəhbərliyin keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində vaxtı keçəcək məbləğlərin həcmi ilə münasibətdə təcrübəsinə və vaxtı keçmiş məbləğlərin geri ödənilməsinə əsasən təxmin edilir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş şəraitin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə əvvəlki təcrübə müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənir.

Aktivin balans dəyərini effektiv faiz dərəcəsi ilə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinə (kreditlər üzrə baş verməmiş gələcək zərərlər istisna olmaqla) silmək üçün aktivlər üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlər hər zaman ehtiyat hesabında qeydə alınır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivləri üzrə təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinin hesablanması girovun əldə edilməsi və satılması xərcləri çıxılmaqla, girov nəticəsində yarana bilən (girovun olub-olmaması ehtimal edildikdə) pul vəsaitlərinin hərəkətinə əks etdirir.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərin məbləği, sonrakı dövrdə baş vermiş hadisəyə görə azalarsa və həmin azalma obyektiv olaraq zərərin qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə (məsələn, borcalanın kredit reytinginin artması kimi) aid edilərsə, əvvəl qeydə alınmış dəyərsizləşmə üzrə zərər mənfəət və zərər hesabatında yaradılmış ehtiyata düzəliş etməklə bərpə edilir.

Aktivlər qaytarıla bilmədikdə onlar, aktivin və ya onun hissəsinin bərpa olunması üçün bütün zəruri prosedurların tamamlanmasından və zərərin məbləğinin müəyyən edilməsindən sonra müvafiq zərər ehtiyatından silinir.

Kreditlərlə bağlı digər öhdəliklər. Qrup akkreditivlər və maliyyə zəmanətləri daxil olmaqla, kreditlərlə bağlı öhdəlikləri öz üzərinə götürür. Maliyyə zəmanətləri müştərinin üçüncü şəxslər qarşısında öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi və kreditlər kimi eyni kredit riskinə məruz qaldığı halda, ödənişlərin aparılması üzrə dəyişilməz öhdəlikləri əks etdirir. Kreditlərin verilməsi üzrə maliyyə zəmanətləri və öhdəlikləri əvvəlcə qaydaya görə əldə edilmiş komissiya gəlirləri ilə təsdiqlənən ədalətli dəyərlə qeydə alınır. Həmin məbləğ öhdəliyin qüvvədə olduğu müddət ərzində bərabər çıxılmalar metodu ilə amortizasiya edilir. Bu metod Qrupun xüsusi kredit müqaviləsi imzalayacağı və onu qısa müddətdə satmayacağı ehtimal edildikdə tətbiq edilmir; bu cür kreditlərin verilməsi öhdəlikləri üzrə komissiya gəlirləri təxirə salınmaqla, kreditin ilkin uçotu zamanı onun balans dəyərinə daxil edilir. Hər bir balans tarixində öhdəliklər (i) ilkin uçot zamanı amortizasiya olunmamış məbləğ ilə (ii) balans tarixində öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan xərclər üzrə ən yaxşı təxminlərdən daha yüksək olanı ilə ölçülür.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları. Bu kateqoriyaya, Qrup tərəfindən qeyri-müəyyən müddət ərzində saxlanması nəzərdə tutulan və kifayət qədər likvidlik səviyyəsinin qorunması və ya faiz dərəcələri, valyuta məzənnələri və ya səhmlərin qiymətinin dəyişməsi nəticəsində hər an satıla bilən investisiya qiymətli kağızları daxildir. Qrup investisiyaları onların alındığı tarixdə satıla bilən investisiya qiymətli kağızları kimi təsnifləşdirir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları ədalətli dəyərdə qeydə alınır. Satıla bilən borc qiymətli kağızları üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablanır və mənfəət/zərər hesabatında qeydə alınır. Satıla bilən səhmlər üzrə dividendlər Qrupun həmin səhmlər üzrə ödənişləri qəbul etmək hüququ müəyyən edildikdə və dividendlərin alınması ehtimal edildikdə, mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Ədalətli dəyərdəki dəyişikliklərin bütün digər elementləri investisiya uçotdan çıxarılanadək və ya ehtimal olunan zərər üçün ehtiyat yaradılanadək kapital hesabında təxirə salınır. Bu zaman yaranan məcmu gəlir və ya zərər kapital hesabından mənfəət və zərər hesabatına silinir.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının ilkin uçotundan sonra baş vermiş bir və ya bir neçə halın ("zərər halları") nəticəsində yaranmış dəyərsizləşmə üzrə zərərlər, mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları üzrə zərər, həmin qiymətli kağızlar üzrə ədalətli dəyərin onların balans dəyərindən artıq olduğu halda yaranır. Alqı dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasında fərq kimi qiymətləndirilən məcmu zərər, əvvəlki dövrlərdə mənfəət və zərər hesabatında həmin aktiv üzrə qeydə alınmış hər hansı zərəri çıxmaqla, kapital hesabından silinərək mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Pay alətlərinin dəyərsizləşməsi üzrə zərərlər mənfəət və zərər hesabatında bərpa edilmir. Satıla bilən borc qiymətli kağızlar üzrə ədalətli dəyər sonrakı dövrdə baş vermiş hadisəyə görə artarsa və həmin artım obyektiv olaraq zərərin mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə aid edilərsə, cari dövrün mənfəət və zərər hesabatında dəyərsizləşmə üzrə zərər üçün əks mühasibat düzəlişi aparılır.

Əsas vəsaitlər. Əsas vəsaitlər lazım olduqda yığılmış amortizasiyanı və dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı çıxmaqla, ilkin dəyərdə qeydə alınır.

Kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Əsas vəsaitlərin böyük komponentlərinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Əsas vəsaitlər dəyərsizləşdikdə, onlar satış xərcləri çıxılmaqla istifadə dəyəri ilə ədalətli dəyərdən daha yüksək olan dəyərə silinir. Aktivin balans dəyərindəki azalma mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Aktivin istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyərin və ya satış xərcləri çıxılmaqla, onun ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə əvvəlki dövrlərdə hər hansı aktiv üçün qeydə alınmış dəyərsizləşmə üzrə zərərlər bərpa edilir.

Avadanlıqların satışından yaranan gəlir və zərər, gəlir məbləği və balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır.

Amortizasiya. Əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya bərabər çıxılmalar metoduna, yəni avadanlığın təxmin edilən faydalı xidmət müddəti ərzində aşağıdakı illik amortizasiya dərəcələrini tətbiq etməklə avadanlığın ilkin dəyərini qalıq dəyərində azaltmaqla hesablanır:

Kompüterlər, rabitə və digər əsas vəsaitlər	20%
Mebel, qurğular və sair	20%
Nəqliyyat vasitələri	20%
İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	10%

Aktivin artıq köhnəliyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Qrupun həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Qrup aktivini onun fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözlədikdə, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyərləri və faydalı xidmət müddətləri lazım olduqda hər bir balans tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Qrupun bütün qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı xidmət müddətinə malik olmaqla əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından və lisenziyalardan ibarətdir.

Əldə edilmiş proqram təminatı lisenziyaları həmin proqram təminatının alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır. Qrup tərəfindən nəzarət olunan, identifikasiya edilə bilən unikal proqram təminatı ilə birbaşa əlaqəli olan tərtibat xərcləri, çəkilmiş xərclərdən artıq olan əlavə iqtisadi səmərə gətirəcəyi halda qeyri-maddi aktivlər kimi tanınır. Kapitallaşdırılmış xərclərə proqram təminatını tərtib edən işçilərə sərf olunan xərclər və ümumi təsərrüfat xərclərinin müvafiq hissəsi daxildir. Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər (məs, texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərcə silinir. Qeyri-maddi aktivlər onların təxmin edilən 5-10 illik faydalı xidmət müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən amortizasiya olunur.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Əməliyyat lizinqi. Qrup lizinqalan qismində çıxış etdikdə və lizinq obyektlərinin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar risk və gəlirlər lizinqverən tərəfindən Qrupa ötürülmədikdə, əməliyyat lizinqi müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər lizinqin müddəti ərzində bərabər çıxılmalar metoduna əsasən mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər. Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər, müxtəlif banklar tərəfindən Qrupa nağd pul və ya digər aktivlər verildiyi andan qeydə alınır. Qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Qrup verdiyi borcları geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri balansdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlir və ya xərclərə daxil edilir.

Müştəri hesabları. Müştəri hesabları fiziki şəxslər, dövlət müəssisələri və ya hüquqi şəxslər qarşısında olan qeyri-derivativ maliyyə öhdəliklərini əks etdirir və amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır.

Subordinasiyalı borc öhdəlikləri. Subordinasiyalı borc öhdəlikləri beynəlxalq maliyyə təşkilatları qarşısında uzunmüddətli qeyri-derivativ öhdəlikləri əks etdirir və amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Subordinasiyalı borc öhdəlikləri likvidasiya zamanı bütün digər kreditor borclarından sonra ödənilir və Qrupun "II dərəcəli kapitalına" daxil edilir.

Mənfəət vergisi. Mənfəət vergisi hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında Azərbaycan Respublikasının balans tarixinə qüvvədə olan qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarət olub, mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Lakin, həmin və ya başqa dövrdə bilavasitə kapital hesablarında qeydə alınan əməliyyatlara aid olan vergilər bilavasitə kapital hesablarında qeydə alınır.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və digər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və passivlərin vergi bazası və maliyyə hesabatları məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlk uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və passivin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salınmış vergi qalıqları, balans tarixinə qüvvədə olan vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır. Təxirə salınmış vergi aktiv və passivləri yalnız Qrupun ayrı-ayrı müəssisələri arasında əvəzləşdirilir. Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərləri o zaman hesablanır ki, bu çıxılmaların realizasiya oluna bilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb ediləcək mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilsin.

Gəlir və xərclərin uçotu. Faiz gəlir və xərcləri mənfəət və zərər hesabatında bütün borc alətləri üçün effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablama metoduna əsasən qeydə alınır. Bu metod, faiz gəlir və xərclərinin bir hissəsi kimi müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqları, əməliyyat xərclərini və digər mükafat və ya diskont edilmiş vasitələri təxirə salır.

Effektiv faiz dərəcəsinə əks olunan haqlara maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə passivinin buraxılması ilə əlaqədar müəssisə tərəfindən əldə edilmiş və ya ödənilmiş buraxılma haqları daxildir (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin şərtlərinin razılaşdırılması və əməliyyat sənədlərinin işlənməsi haqları). Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi məqsədilə Qrup tərəfindən əldə edilmiş haqlar, Qrupun xüsusi kredit müqaviləsi imzalayacağı ehtimal edildikdə və həmin müqavilə əsasında əldə etdiyi krediti dərhal üçüncü tərəfə borc verəcəyi gözlənilmədikdə, effektiv faiz dərəcəsinə əks olunur. Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər Qrup tərəfindən mənfəət və zərər hesabatında ədalətli dəyərle qeydə alınan maliyyə passivləri kimi göstərilir.

Kreditlərin və digər borc alətlərinin qaytarılması şübhəli olduqda, onların dəyəri gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərində qədər azaldılır və bu kreditlər üzrə faiz gəlirləri sonradan mümkün zərərlərin qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilmiş effektiv faiz dərəcəsi nəzərə alınmaqla cari dəyər diskontunun geri qaytarılması üçün qeydə alınır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Bütün digər haqq, komissiya, gəlir və xərclər əsasən göstərməli olan bütün xidmətlərin nisbəti kimi göstərilmiş faktiki xidmətlərin əsasında müəyyən edilən konkret əməliyyatın başa çatdırılması nəzərə alınmaqla hesablama metodu ilə qeydə alınır. Kreditin sindikatlaşdırılması üzrə haqlar sindikasiya başa çatdırıldıqda və Qrup kredit paketinin heç bir hissəsini özündə və eyni effektiv faiz dərəcəsilə digər iştirakçılar üçün saxlamadıqda gəlir kimi qeydə alınır.

Danışıqlar və ya üçüncü tərəf üçün əməliyyatların aparılmasına (məsələn, kreditlərin, səhmlərin və ya digər qiymətli kağızların alınması və yaxud müəssisənin alqısı və ya satışı) dair danışıqlarda iştirak nəticəsində ödənilən haqq və komissiyalar göstərilən əməliyyatın başa çatdığı tarixdə qeydə alınır.

Xarici valyutanın yenidən qiymətləndirilməsi. Qrupun funksional valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Qrupun funksional və hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

Monetar aktiv və passivlər, ARMB-nin müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən Qrupun funksional valyutasına çevrilir. Bu cür əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və ARMB-nin ilin sonuna olan rəsmi valyuta məzənnəsi ilə monetar aktiv və passivlərin Qrupun funksional valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan müsbət və mənfi məzənnə fərqləri mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. İlin sonuna qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə yerli valyutaya çevrilmə qeyri-monetar maddələrə, o cümlədən pay alətlərinə tətbiq edilmir. Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiymətli kağızların ədalətli dəyərində təsiri ədalətli dəyər üzrə yenidən qiymətləndirmə nəticəsində gəlir və ya xərclərin bir hissəsi kimi qeydə alınır.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri belə olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 0.8010 AZN (2007: 1 ABŞ dolları = 0.8453 AZN).

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və passivlərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin balansda daxil edilməsi, qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktivini realizasiya edərək passivi ödəmək niyyəti mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər.

İşçilərə sərf olunan xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, məvaciblər, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülətlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır.

Seqmentlər üzrə hesabat. Seqment, məhsulların təqdim edilməsi və ya xidmətlərin göstərilməsi (biznes seqmenti) və yaxud konkret iqtisadi mühitdə məhsulların təqdim edilməsi və ya xidmətlərin göstərilməsi (coğrafi seqment) ilə bağlı olan və riskləri və səmərəsi digər seqmentlərdən fərqlənən Qrupun identifikasiya edilə bilən komponentidir. Gəlirlərinin böyük hissəsi kənar müştərilərə satışlar hesabına yaranan və gəlirləri, maliyyə nəticəsi və ya aktivləri bütün seqmentlərin ümumi aktivlərinin on faizini və ya artıq hissəsini təşkil edən seqmentlər ayrıca şəkildə açıqlanır. Müxtəlif maliyyə və sənaye qruplarına daxil olan Qrupun qarşı tərəfləri onların hüquqi riskindən daha çox iqtisadi riskini əks etdirmək məqsədilə, həmin qarşı tərəfin əsas fəaliyyət göstərdiyi yeri nəzərə almaqla, bu və ya digər coğrafi seqmentlərə aid edilmişdir.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Uçot Təxminləri və Fərziyyələr

Qrup növbəti maliyyə ili ərzində hesabatlarda əks etdirilən aktiv və passivlərin məbləğlərinə təsir göstərən təxminlər və fərziyyələr irəli sürür. Həmin təxminlər və fərziyyələr müntəzəm olaraq Rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin Rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı Rəhbərlik həmçinin peşəkar mülahizələr və təxminlər irəli sürür. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və passivlərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə mürəz qalır. 29 sayılı Qeydə baxın.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Uçot Təxminləri və Fərziyyələr (davamı)

Təxirə salınmış vergilər. 14 noyabr 2008-ci il tarixində "Bankların, sığorta və təkrarsığorta şirkətlərinin kapitallaşma səviyyəsinin artırılmasının stimullaşdırılması haqqında" yeni qanun ("Qanun") tətbiq olunmuşdur. Bu qanuna əsasən 2009-cu il yanvarın 1-dən üç vergi ili müddətinə banklar, sığorta və təkrarsığorta şirkətləri üçün mənfəət vergisi dərəcəsi 0%-ə endirilmişdir. Banklar, sığorta və təkrarsığorta şirkətləri mənfəəti bölüşdürmədikləri və mənfəəti səhmdar kapitalının artımına yönəlddikləri təqdirdə bu qanunun müddəələrindən yararlanma biləcəklər. Rəhbərlik bu Qanunun qəbul olunmasının Qrupun təxirə salınmış vergisinin hesablanması təsirini nəzərdən keçirmişdir. Rəhbərlik cari ilin mənfəətinin səhmdar kapitalının artımına yönəldiləcəyini proqnozlaşdırdığına görə Bank, bu Qanun müddəələrindən yararlanma biləcəkdir. Bunun nəticəsində 1 yanvar 2009-cu il tarixindən başlayaraq üç il müddətində tam realizasiya olunmuş vergi bazasını artıran və azaldan bütün müvəqqəti fərqlər təxirə salınmış verginin hesablanmasında nəzərə alınmır. Rəhbərlik hesab edir ki, əsas vəsaitlər istisna olmaqla, balans tarixinə bütün müvəqqəti fərqlər Qanunda nəzərdə tutulan üç il ərzində aradan qalxacaqdır. Əsas vəsaitlərin 3 ildən sonrakı qalığı dəyərində aid olan müvəqqəti fərqlər təxirə salınmış verginin hesablanmasında nəzərə alınır.

Kreditlər və avansların dəyərsizləşməsi üzrə zərər. Qrup müntəzəm olaraq kredit portfeli üzrə dəyərsizləşmənin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün onu təhlil edir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin konsolidasiya edilmiş mənfəət və zərər hesabatında əks etdirilməsini müəyyən edərkən, Qrup kredit portfelində konkret bir kreditin dəyərində azalmanın müşahidə edilməsindən əvvəl kredit portfeli üzrə pul vəsaitlərinin təxmin edilən hərəkətində ölçülə bilən azalmanı əks etdirən nəzərə çarpan əlamətlərin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün peşəkar mülahizələr irəli sürür. Bu göstəricilərə, qrupdakı borcun ödəniş statusunda və ya qrupdakı aktivlər üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqədar ölkə səviyyəsində və ya yerli iqtisadi şərtlərdə mənfəət dəyişikliyin olduğunu əks etdirən müşahidə edilə bilən məlumatlar daxildir. Rəhbərlik gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması üçün istifadə edilən kredit portfelindəki aktivlər ilə analoji kredit riskinə və dəyərsizləşmə üzrə obyektiv əlamətlərə malik aktivlər ilə əlaqədar əvvəlki ilin zərərləri haqqında məlumata əsaslanan təxminlər tətbiq edir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin məbləğini və müddətini təxmin edərkən istifadə edilən metodologiya və mülahizələr, təxmini və həqiqi zərərlər arasındakı hər hansı fərqi azaltmaq məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların 5%-i ödəmə müddətindən bir ay gec və ya tez ödənilsə, həmin kreditlər üzrə ehtiyat təxminən 4 min AZN (2007: 8 min AZN) artıq və ya az olardı. Qrupun kredit portfelində hər biri əhəmiyyətli məbləğ təşkil edən kreditlərin sayının az olmasını nəzərə alaraq, bu borcun hər-hansı birinin ödəniş qabiliyyətinin aşağı olması həmin il üzrə mənfəət və zərər hesabatına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilər.

Kapitalın adekvatlığı əmsali. Kapitalın adekvatlığı əmsali, Kapitalın Qiymətləndirilməsi və Kapital Standartları haqqında Beynəlxalq Konvergensiyanın (iyul 1988, noyabr 2005-ci ildə yenidən işlənmişdir) (və ya Kapital haqqında Bazel Sazişinin) tələbləri əsasında hesablanır. Bu cür tələblər şərhə əsaslanır və müvafiq olaraq Kapitalın Adekvatlığı Əmsalinin hesablanmasında istifadə edilən məbləğlərin daxil edilməsi, silinməsi və/və ya təsnifləşdirilməsi rəhbərliyin mülahizələrini tələb edir.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin uçotu. Qrup öz fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 39 sayılı BMS-ə uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyerdə uçota alınmalıdır. Lakin, həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir.

5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi

1 yanvar 2008-ci il tarixindən Qrup üçün bəzi yeni BMHS-lər qüvvəyə minmişdir:

- **IFRIC 11, BMHS 2 – Qrup və səhmdarlardan geri alınmış səhmlər üzrə əməliyyatlar** (1 mart 2007 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir);
- **IFRIC 12, Konsessiya xidmətlərinin razılaştırılması** (1 yanvar 2008 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir); və
- **IFRIC 14, BMS 19 – Konkret aktivlər üzrə limit, minimum maliyyələşdirmə tələbləri və onların qarşılıqlı əlaqəsi** (1 yanvar 2008 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

Yuxarıda göstərilən şərhlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

Maliyyə alətlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi – BMS 39, Maliyyə alətləri: tanınması və qiymətləndirilməsi və BMHS 7, Maliyyə alətləri: məlumatların açıqlanması Standartlarına Əlavələr.

Bu əlavələr, müəssisələrə (a) məhdud hallarda aktiv yaxın müddətdə satış və ya təkrar alışı məqsədilə nəzərdə tutulmadıqda, həmin aktivin ödəniş tarixinədək saxlanılan kateqoriyasından satış üçün nəzərdə tutulan kateqoriyasından çıxarmaq; və (b) müəssisənin maliyyə aktivini yaxın gələcək üçün və ya ödəmə müddəti başa çatanaqədər (aktivin kredit və debitor borcu anlayışına cavab verib-verməməsindən asılı olaraq) saxlamaq niyyəti və imkanı olduqda, satıla bilən və ya satış üçün nəzərdə tutulan aktivləri kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına yenidən təsnifləşdirmək imkanı verir. Bu əlavələr 1 noyabr 2008-ci il tarixinə qədər başlayan dövrlərdə edilmiş hər hansı yenidən təsnifləşdirmələr üçün 1 iyul 2008-ci il tarixindən etibarən retrospektiv qaydada tətbiq edilə bilər; hazırkı əlavələrdə nəzərdə tutulan yenidən təsnifləşdirmələr 1 iyul 2008-ci il tarixindən əvvəl tətbiq edilə bilməz. 1 noyabr 2008 və ya bu tarixdən sonra başlayan dövrlərdə maliyyə aktivləri üzrə aparılmış yenidən təsnifləşdirmə yalnız yenidən təsnifləşdirmə tarixindən qüvvəyə minir. Qrup bu dövr ərzində könüllü şəkildə yenidən təsnifləşdirmə həyata keçirməmişdir.

6 Yeni Uçot Qaydaları

Qrupun 1 yanvar 2008-ci il tarixindən və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün məcburi xarakter daşıyan və ya Qrup tərəfindən əvvəllər qəbul edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur:

BMHS 8, Əməliyyat seqmentləri (1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu Standart borc və ya pay alətləri açıq bazarda alınıb-satılan təşkilatlara, eləcə də açıq bazarda hər-hansı növ alətlərin yerləşdirilməsi ilə əlaqədar maliyyə hesabatlarını tənzimləyici orqanlara təqdim edən və ya təqdim etməyi planlaşdıran müəssisələrə tətbiq edilir. BMHS 8 müəssisələrin öz əməliyyat seqmentləri haqqında maliyyə və təsviri məlumatları açıqlamasını tələb edir və müəssisələrin bu cür məlumatı öz maliyyə hesabatlarında açıqlama qaydasını əks etdirir. Hazırda Qrup bu Standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında seqment haqqında məlumatların açıqlanmasına göstərəcəyi təsiri qiymətləndirir.

Vaxtından əvvəl ödənilməyə hüququna malik olan maliyyə alətləri və ləğvətmə zamanı yaranan öhdəliklər – BMS 32 və BMS 1 Əlavə (1 yanvar 2009-cu il tarixindən qüvvəyə minir). Bu Əlavə, maliyyə öhdəliyi anlayışına cavab verən bəzi maliyyə alətlərinin kapital kimi təsnifləşdirilməsini tələb edir. Hazırda Qrup bu Əlavənin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

BMS 23, Borc vəsaitləri üzrə xərclər (mart, 2007-ci ildə yenidən işlənmişdir; 1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş BMS 23, 2007-ci ilin mart ayında dərc edilmişdir. Bu Standarta edilmiş əsas dəyişiklik istifadəsi və ya satışı kifayət qədər uzun müddət tələb edən aktivlərə aid olan borc vəsaitləri üzrə xərclərin dərhal xərcə silinməsi üsulunun ləğv edilməsidir. Buna görə, müəssisə borc vəsaitləri üzrə xərcləri aktivin maya dəyəri kimi kapitallaşdırmalıdır. Yenidən işlənmiş Standart kapitallaşdırmaya başlanma tarixi 1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra olan kvalifikasiyalı aktivlərə aid borc vəsaitləri üzrə xərclərə prospektiv qaydada tətbiq edilir. Hazırda Qrup yenidən işlənmiş Standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

BMS 1, Maliyyə hesabatlarının təqdimatı (sentyabr, 2007-ci ildə yenidən işlənmişdir; 1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 1 üzrə əsas dəyişiklik mənfəət və zərər hesabatının ətraflı mənfəət və zərər hesabatı ilə əvəz edilməsidir. Bu hesabata həmçinin səhmdar kapitalında qeyri-sahibkarların iştirak paylarındakı bütün dəyişikliklər (məs, satıla bilən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi) daxildir. Alternativ olaraq, müəssisələr iki hesabat təqdim edə biləcəklər: konsolidasiya edilməmiş mənfəət/zərər hesabatı və ətraflı mənfəət/zərər hesabatı. Yenidən işlənmiş BMS 1 maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın (balans hesabatı) müqayisəli məlumatların hazırlandığı ən son dövrün başlanğıcında tərtib edilməsinə dair tələbi açıqlayır və yenidən təsniflədirmə, uçot siyasətində dəyişikliklər və ya səhvlərin düzəldilməsi ilə bağlı hər dəfə müqayisəli məlumatı yeniləşdirərək, müəssisə bu müddət üzrə müqayisəli məlumatı təqdim edir. Qrup hesab edir ki, yenidən işlənmiş BMS 1 onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdimatına təsir göstərəcək, lakin konkret əməliyyatların və ya qalıqların tanınması və ya ölçülməsinə heç bir təsir göstərməyəcəkdir.

BMS 27, Konsolidasiya edilmiş və konsolidasiya edilməmiş hesabatlar (yanvar, 2008-ci ildə yenidən işlənmişdir; 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş BMS 27 şirkətdən ümumi gəlirlərin baş müəssisə sahiblərinə və nəzarət olunmayan pay sahiblərinə (bundan əvvəl "azlığın payı") aid edilməsini tələb edir (hətta nəzarət olunmayan pay üzrə nəticələrin kəsir olduğu təqdirdə). Qüvvədə olan standart əksər hallarda artıq zərərlərin baş müəssisənin sahiblərinə aid edilməsini tələb edir. Bundan əlavə, yenidən işlənmiş standartda göstərilir ki, baş müəssisənin törəmə müəssisədəki iştirak payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyəcək dəyişikliklər səhm alətləri üzrə əməliyyatlar kimi uçota alınsın. Standart həmçinin törəmə müəssisə üzrə nəzarətin itirilməsi nəticəsində yaranan hər hansı mənfəət və zərərin müəssisə tərəfindən qiymətləndirilməsini müəyyənləşdirir. Nəzarətin itirildiyi tarixdə keçmiş törəmə müəssisədə saxlanılmış investisiyalar ədalətli dəyərle ölçülməlidir. Hazırda Qrup yenidən işlənmiş Standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

Hüquqların verilməsi və ləğv edilməsi şərtləri—BMHS 2-yə Əlavə, Pay əsasında ödənişlər (2008-ci ilin yanvar ayında buraxılmışdır; 1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu əlavədə yalnız xidmət şərtlərinin və icra şərtlərinin hüquqların verilməsi və ləğv edilməsi şərtləri olması müəyyən edilir. Pay əsasında ödənişlərin digər xüsusiyyətləri hüquqların verilməsi və ləğv edilməsi şərtlərinə aid deyil. Bu Əlavə, müəssisənin və ya digər tərəflərin ləğv edilməsinin eyni uçot qaydası ilə aparılmasını müəyyənləşdirir. Hazırda Qrup yenidən işlənmiş Standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

BMHS 3, Müəssisələrin birləşməsi (yanvar, 2008-ci ildə yenidən işlənmişdir; alış tarixi 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan birinci illik hesabat dövrünün başlanğıcı və ya sonra olan müəssisələrin birləşməsi üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş BMHS 3, müəssisələrə nəzarət olunmayan iştirak paylarının mövcud BMHS 3 üsulundan istifadə etməklə (alıcının əldə edilmiş müəssisənin identifikasiya edilə bilən xalis aktivlərində proporsional payı) və ya ədalətli dəyərle qiymətləndirilməsi imkanı verir. Yenidən işlənmiş BMHS 3 müəssisələrin birləşməsində alış metodunun tətbiqi üzrə daha ətraflı təlimat verir. Qudvilə aid olan hissənin hesablanması məqsədilə, hər bir mərhələli alış prosesində bütün aktiv və öhdəliklərin ədalətli dəyərle qiymətləndirilməsi tələbi hesabatdan çıxarılmışdır. Bunun əvəzində alıcı, müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu payını alış tarixindəki ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirməli və yaranan hər hansı gəlir və ya zərəri mənfəət və zərər hesabatında uçota almalıdır. Alış ilə bağlı xərclər müəssisələrin birləşməsi əməliyyatından ayrıca tanınacaq və qudvil kimi yox, xərc kimi uçota alınacaqdır. Alıcı şirkət, alış tarixində alış ilə bağlı hər hansı şərti məbləğ üzrə öhdəliyi alış tarixində uçota almalıdır. Alış tarixindən sonra bu öhdəliyin dəyərindəki dəyişikliklər qudvilin təshih edilməsi yolu ilə deyil, tətbiq edilən digər BMHS-lərə uyğun olaraq uçota alınacaqdır. Yenidən işlənmiş BMHS 3 yalnız bir neçə müəssisənin iştirakı ilə müəssisələrin birləşməsinə və tək-cə müqavilə əsasında həyata keçirilmiş müəssisələrin birləşməsinə əhatə edir. Qrup, müəssisələrin birləşməsi hadisəsinin baş verməsini gözləmədiyinə görə BMHS 3 onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına tətbiq edilmişdir.

IFRIC 13, Müştəri loyallıq proqramları (iyun 2007-ci il tarixində dərc edilmişdir; 1 iyul 2008 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). IFRIC 13-də mal və xidmətlərin müştəri loyallıq proqramları əsasında satılması müəyyənləşdirilir (məsələn: loyallıq xalları və ya təmənnasız məhsullar), bu çox elementli bir razılaşmadır və müştəridən alınacaq məbləğlər ədalətli dəyərdən istifadə etməklə razılaşmanın komponentləri arasında bölüşdürülür. Qrup hər hansı loyallıq proqramlarından istifadə etmir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

IFRIC 15, Daşınmaz əmlakın tikintisi üzrə müqavilələr (1 yanvar 2009-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu şərh birbaşa və ya subpodratçılar vasitəsilə daşınmaz əmlakın tikintisi ilə məşğul olan müəssisələrin gəlirləri və əlaqəli xərclərinin uçota alınmasına tətbiq edilir və daşınmaz əmlakın tikintisi üzrə müqavilələrin BMS 11 və ya BMS 18-ə uyğun olub-olmadığının müəyyən edilməsinə dair təlimat verir. IFRIC 15 həmçinin, müəssisələr tərəfindən bu cür əməliyyatlar üzrə gəlirlərin nə vaxt uçota alınmasını müəyyən edən meyarları əks etdirir. Qrup daşınmaz əmlakın tikintisi üzrə hər hansı müqaviləyə malik olmadığına görə, IFRIC 15 hazırda onun fəaliyyətinə tətbiq edilmir.

IFRIC 16, Xarici müəssisələrdəki xalis investisiyaların hecinqi (1 oktyabr 2008-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu şərhə hansı valyuta riskləri üzrə hecinq uçotunun aparılması uyğun olduğu izah edilir və qeyd olunur ki, funksional valyutadan təqdimat valyutasına köçürmə hecinq uçotunun tətbiq edilə biləcəyi riski yaratmır. IFRIC 16, hecinq alətinin qrupun müəssisəsi və ya müəssisələri tərəfindən saxlanılmasına icazə verir (hecinq olunan xarici müəssisənin özü istisna olmaqla). Bu şərhə həmçinin hecləşdirilən xarici müəssisənin silinməsi zamanı valyutanın çevrilməsi üzrə ehtiyat hesabından mənfəət və zərər hesabına köçürülən gəlir və ya zərərin hesablanma qaydası açıqlanır. Hesabat hazırlayan müəssisələr tətbiq etdikləri hecinqin IFRIC 16-da qeyd olunmuş hecinq uçotu meyarlarına cavab vermədiyi təqdirdə, bu hecləri prospektiv qaydada BMS 39-a uyğun olaraq hecinq uçotunu dayandırmaq prinsipini tətbiq edirlər. Qrup hecinqin uçotunu aparmadığına görə IFRIC 16 onun fəaliyyətinə tətbiq edilmir.

Törəmə, birgə və ya assosiasiya olunmuş müəssisələrdəki investisiyaların maya dəyəri – BMHS 1 və BMS 27 Əlavə (may, 2008-ci ildə yenidən işlənmişdir; 1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu əlavə, BMHS-i ilk dəfə qəbul edən müəssisələrə törəmə, birgə və ya assosiasiya olunmuş müəssisələrdəki investisiyaları konsolidasiya edilməmiş maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərlə yaxud əvvəlki uçot qaydalarına uyğun olaraq balans dəyəri ilə qiymətləndirmək imkanı verir. Bu əlavə, həmçinin investisiya obyektlərindəki xalis aktivlərin alışdan əvvəlki gəlirlərini investisiyanın bərpa edilməsi kimi deyil, mənfəət və zərər hesabında uçota alınmasını tələb edir. Həmin əlavələrin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsiri gözlənilmir.

Müvafiq hecləşdirilən maddələr – BMS 39, Maliyyə alətləri: tanınması və qiymətləndirilməsi Standartına Əlavə (daha əvvəl tətbiq edilməsi imkanı ilə 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə retrospektiv olaraq tətbiq edilməklə qüvvəyə minir). Əlavədə konkret vəziyyətdə tətbiq ediləcək hecləşdirilmiş riskin və ya pul vəsaitləri üzrə hərəkətin əks etdirilməsi üçün münasib olub-olmamasını müəyyən edən prinsiplər aydın şəkildə göstərilir. Qrup hecinqin uçotunu aparmadığına görə bu əlavənin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsiri gözlənilmir.

Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının təkmilləşdirilməsi (may, 2008-ci ildə buraxılmışdır). 2007-ci ildə Beynəlxalq Mühasibat Standartları Şurası (BMSŞ) BMHS-ə lazımı, lakin təcili olmayan düzəlişlərin aparılması məqsədilə illik təkmilləşdirmə layihəsinin həyata keçirilməsinə dair qərar qəbul etmişdir. 2008-ci ilin may ayında aparılmış düzəlişlər müxtəlif standartlara edilmiş əsaslı dəyişikliklər, açıqlamalar və terminoloji düzəlişlərdən ibarətdir. Həmin əsaslı dəyişikliklər aşağıdakı sahələrdə aparılmışdır: törəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirildiyi halda BMHS 5-ə əsasən onun satış üçün nəzərdə tutulan kimi təsnifləşdirilməsi; BMS 1-ə əsasən alqı-satqı üçün nəzərdə tutulan maliyyə alətlərinin uzunmüddətli aktivlər kimi təqdim edilməsi; BMS 16-a uyğun olaraq əvvəllər icarə üçün nəzərdə tutulan aktivlərin satışının uçotu və BMS 7-ə əsasən müvafiq pul vəsaitləri hərəkətinin əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını kimi təsnifləşdirilməsi; BMS 19-a əsasən sekvestr anlayışının aydınlaşdırılması; BMS 20-ə uyğun olaraq bazar faiz dərəcələrindən aşağı faiz dərəcələri ilə verilmiş dövlət subsidiyalarının uçotu; BMS 23-ə əsasən borc vəsaitləri üzrə xərclər anlayışının effektiv faiz metoduna uyğun olaraq verilməsi; BMS 27 və BMHS 5-ə əsasən satış üçün nəzərdə tutulan törəmə müəssisələr üzrə uçotun aydınlaşdırılması; BMS 28 və BMS 31-ə uyğun olaraq assosiasiya olunmuş və birgə müəssisələrlə bağlı məlumatların açıqlanması tələblərində azalma; BMS 36-a uyğun olaraq açıqlamaların genişləndirilməsi; BMS 38-ə uyğun olaraq reklam xərcləri üzrə uçotun aydınlaşdırılması; "mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyərdə" kateqoriyası anlayışının BMS 39-a əsasən hecinq uçotu ilə uyğunluğu təmin etmək üçün dəyişdirilməsi; BMS 40-a uyğun olaraq tikintisi başa çatdırılmamış investisiya mülkiyyəti üzrə uçotun aparılması; və BMS 41-ə uyğun olaraq bioloji aktivlərin ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi qaydalarındakı məhdudiyətlərin azaldılması. BMS 8, 10, 18, 20, 29, 34, 40, 41 və BMHS 7-ə edilmiş digər düzəlişlər yalnız terminoloji xarakter daşıyır və redaktə ilə bağlı dəyişiklikləri əks etdirir və BMSŞ-nin fikrincə bu dəyişikliklərin mühasibat uçotuna heç bir təsiri yoxdur və ya minimal təsir göstərir. Qrup, həmin düzəlişlərin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına hər hansı əhəmiyyətli təsirinə gözlənilmir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

IFRIC 17, Nağd olmayan aktivlərin səhmdarlar arasında bölüşdürülməsi (daha əvvəl tətbiq edilməsi imkanı ilə 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu əlavə, nağd olmayan aktivlərin dividend şəklində səhmdarlara nə zaman və necə ödənilməsinə əks etdirir. Müəssisə, nağd olmayan aktivlərin dividend şəklində səhmdarlara ödənilməsi öhdəliyini bölüşdürülməyə aktivlərin ədalətli dəyərində qiymətləndirməlidir. Bölüşdürülmüş nağd olmayan aktivlərin silinməsindən yaranan gəlir və ya zərər, ödənilmiş dividendlər üzrə hesablaşmalar aparıldıqda mənfəət və zərər hesabında uçota alınır. Qrup nağd olmayan aktivləri səhmdarlar arasında bölüşdürmədiyinə görə IFRIC 17 onun fəaliyyətinə tətbiq edilmir.

BMHS 1, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarının ilk dəfə qəbul edilməsi (ilk dəfə 1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan dövr üçün BMHS-ə uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatları üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş BMHS 1, istifadəçilərin Standarta edilmiş dəyişiklikləri başa düşməsi və mənimsəməsinə asanlaşdırmaq üçün əvvəlki versiyaya edilmiş struktur dəyişikliklər ilə birlikdə öz məzmununu saxlamışdır. Qrup belə bir qənaətə gəlmişdir ki, yenidən işlənmiş standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına heç bir təsiri yoxdur.

IFRIC 18, Müştərilər tərəfindən təqdim edilmiş aktivlərin köçürülməsi (1 iyul 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir; Avropa İttifaqı tərəfindən hələ qəbul edilməmişdir). Bu şərh müştərilər tərəfindən təqdim edilmiş aktivlərin köçürülməsini, xüsusilə aktiv anlayışının meyarlarına riayət olunması hallarını; aktivin uçotu və ilkin uçot zamanı onun dəyərinin qiymətləndirilməsini; ayrıca identifikasiya edilə bilən xidmətlərin (köçürülmüş aktivin əvəzində bir və ya daha çox xidmətlər) müəyyən edilməsi; gəlirin uçotu və müştərilər tərəfindən təqdim edilmiş aktivlərin köçürülməsinin uçotu qaydasını əks etdirir.

Maliyyə alətləri haqqında məlumat açıqlamalarının təkmilləşdirilməsi – BMHS 7, Maliyyə alətləri: məlumatların açıqlanması standartına Əlavə (1 yanvar 2009 və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir; Avropa İttifaqı tərəfindən hələ qəbul edilməmişdir). Bu əlavə ədalətli dəyərle qiymətləndirmələr və likvidlik riski ilə bağlı məlumat açıqlamalarının genişlənməsini tələb edir. Müəssisələr üç mərhələli ədalətli dəyərle qiymətləndirmə prinsipindən istifadə etməklə, maliyyə alətlərini təhlil etməlidirlər. Bu əlavə (a) passivlərin ödəmə müddətlərinə görə təhlili cədvəlində maliyyə zamanının tələb edilə bildiyi ən qısa müddətdə həmin zamanın maksimal məbləğinin əks etdirilməsini; və (b) müqavilə üzrə ödəmə müddətləri pul vəsaitləri hərəkətinin müddəti ilə bağlı məlumatın əldə edilməsi üçün əhəmiyyət daşıdıqda, maliyyə derivativlərinin müqavilə üzrə qalan ödəmə müddətləri haqqında məlumatın açıqlanmasını izah edir. Bundan əlavə, müəssisə likvidlik riskinin idarə edilməsi üçün malik olduğu maliyyə aktivlərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili üzrə məlumatları açıqlamalıdır (bu məlumat likvidlik riskinin xarakterini və həcmi müəyyən etmək üçün maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə lazım olduqda).

7 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Nağd pul	4,133	2,452
ARMB-dəki qalıqlar (məcburi ehtiyat depozitlərindən başqa)	11,150	8,428
Digər banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər		
- Azərbaycan Respublikasında	4,680	518
- Digər ölkələrdə	6,288	11,966
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	26,251	23,364

31 dekabr 2008-ci il tarixinə qeyri-rezident banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər üzrə qalıqlara Ortaq Bankdakı 5,347 min AZN (2007: 11,790 min AZN) məbləğində qalıqlar daxildir. Həmin qalıqlar Qrupun ümumi aktivlərinin 5.1%-ni (2007: 11.8%) təşkil edir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə digər rezident banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlərə 30 dekabr 2008-ci il tarixində Qrup tərəfindən rezident banklarda yerləşdirilmiş 4,576 min AZN (2007: 7 min AZN) məbləğində iki qısamüddətli yerləşdirmələr daxildir. Bu yerləşdirmələr üzrə illik faiz dərəcəsi 0.33% təşkil edir və ödəmə müddəti 5 yanvar 2009-cu il tarixində başa çatır. Həmin yerləşdirmələr hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində ilkin ödəmə müddəti başa çatdıqda ödənilmişdir.

7 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri (davamı)

31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il ərzində Ortaq Bankdakı müxbir hesablar üzrə orta illik faiz dərəcəsi müvafiq olaraq ABŞ dollarında olan qalıqlar üçün 1.0% və Avroda olan qalıqlar üçün illik 1.5% (2007: müvafiq olaraq illik 0.5% və 1.5%) təşkil etmişdir. Ortaq Bankdakı tələbli depozitlər üzrə orta illik faiz dərəcəsi müvafiq olaraq ABŞ dollarında olan depozitlər üçün 5.95% və Avroda olan depozitlər üçün 5.00% (2007: müvafiq olaraq illik 6.95% və 4.75%) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Nağd pul	ARMB-dəki qalıqlar	Digər banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Nağd pul	4,133	-	-	4,133
- ARMB	-	11,150	-	11,150
- 15 ən böyük Azərbaycan banklarında	-	-	4,680	4,680
- İƏİT-yə üzv ölkələrin banklarında	-	-	6,257	6,257
- İƏİT-yə üzv olmayan ölkələrin banklarında	-	-	31	31
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	4,133	11,150	10,968	26,251
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	4,133	11,150	10,968	26,251

31 dekabr 2007-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Nağd pul	ARMB-dəki qalıqlar	Digər banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>				
- Nağd pul	2,452	-	-	2,452
- ARMB	-	8,428	-	8,428
- 15 ən böyük Azərbaycan banklarında	-	-	518	518
- İƏİT-yə üzv ölkələrin banklarında	-	-	11,925	11,925
- İƏİT-yə üzv olmayan ölkələrin banklarında	-	-	41	41
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	2,452	8,428	12,484	23,364
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,452	8,428	12,484	23,364

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin valyuta, faiz dərəcəsi və coğrafi risk konsentrasiyaları üzrə təhlili 27 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 sayılı Qeyddə açıqlanır.

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

8 Digər Banklardan Alınacaq Vəsaitlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Digər banklarda yerləşdirilmiş qısamüddətli depozitlər	4,148	2,828
Çıxılısın: Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(40)	(56)
Cəmi digər banklardan alınacaq vəsaitlər	4,108	2,772

31 dekabr 2008-ci il tarixinə digər banklarda yerləşdirilmiş qısamüddətli depozitlər üzrə qalıqlara 2009-cu ilin yanvar və fevral aylarında ödənilmək şərtilə dörd rezident (2007: beş) və qeyri-rezident banka orta illik 9.2% (2007: illik 11.1%) effektiv faiz dərəcəsi ilə verilmiş 4,148 min AZN (2007: 2,828 min AZN) məbləğində kreditlər daxildir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə digər banklarda yerləşdirilmiş qısamüddətli depozitlərə rezident banka verilmiş 931 min AZN məbləğində kredit daxildir. Bu kredit üçün Qrup tərəfindən həmin rezident bankın müxbir hesabında 1,129 min AZN bloklaşdırılmışdır. 14 sayılı Qeydə baxın.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə təminat yoxdur. 31 dekabr 2008 və 2007-ci il tarixlərinə digər banklardan alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>		
- 15 ən böyük Azərbaycan banklarında	2,088	2,575
- Digər Azərbaycan banklarında	931	253
- İƏİT-yə üzv ölkələrin banklarında	1,129	-
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	4,148	2,828
Çıxılısın: dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(40)	(56)
Cəmi digər banklardan alınacaq vəsaitlər	4,108	2,772

Depozitin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərkən Qrupun nəzərə aldığı əsas amil onun vaxtı keçmiş statusudur.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlər üzrə dəyərsizləşmə ehtiyatının hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
1 yanvar tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	56	79
İl ərzində dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın yaradılması	(16)	(23)
31 dekabr tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	40	56

Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 29 sayılı Qeydə baxın.

Digər banklardan alınacaq vəsaitlərin valyuta, faiz dərəcəsi, coğrafi və likvidlik riskləri üzrə təhlili 27 sayılı Qeydə göstərilir.

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Korporativ kreditlər	6,793	13,112
İpoteka kreditləri	1,159	163
Sahibkarlara verilmiş kreditlər	666	297
Mənzil təmiri üçün kreditlər	503	947
İstehlak kreditləri	461	97
Avtomobil kreditləri	45	84
Digər	215	110
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(275)	(347)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	9,567	14,463

2008-ci il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	İpoteka kreditləri	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Mənzil təmiri üçün kreditlər	İstehlak kreditləri	Avtomobil kreditləri	Digər	Cəmi
1 yanvar 2008-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	272	4	6	39	12	3	11	347
İl ərzində ehtiyatın (qaytarılması)/yaradılması	(135)	20	7	18	(2)	(2)	22	(72)
31 dekabr 2008-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	137	24	13	57	10	1	33	275

2007-ci il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	İpoteka kreditləri	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Mənzil təmiri üçün kreditlər	İstehlak kreditləri	Avtomobil kreditləri	Digər	Cəmi
1 yanvar 2007-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	310	4	-	14	19	3	3	353
İl ərzində ehtiyatın (qaytarılması)/yaradılması	144	-	6	25	(7)	-	8	176
İl ərzində silinmiş ümitsiz borclar	(182)	-	-	-	-	-	-	(182)
31 dekabr 2007-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	272	4	6	39	12	3	11	347

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Kredit portfelinin iqtisadi sektorlar üzrə strukturu aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008		2007	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Ticarət və xidmətlər	4,075	41.4	9,325	63.0
Fiziki şəxslər	3,049	31.0	1,698	11.5
İstehsalat	2,628	26.7	1,756	11.8
İnşaat	90	0.9	2,031	13.7
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (ehtiyat ayırmalarından əvvəl)	9,842	100.0	14,810	100.0

31 dekabr 2008-ci il tarixinə Qrup on bir borcalana (2007: yeddi borcalan) ümumi məbləği 200 min AZN-dən (2007: 200 min AZN) yuxarı olan kreditlər vermişdir. Bu kreditlərin cəmi 7,954 min AZN (2007: 12,581 min AZN) və ya ümumi kredit portfelinin 81%-ni təşkil edir (2007: 85%).

31 dekabr 2008-ci il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	İpoteka kreditləri	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Mənzil təmiri üçün kreditlər	İstehlak kreditləri	Avtomobil kreditləri	Digər	Cəmi
Təminatlı kreditlər	860	-	-	407	405	26	137	1,835
Aşağıdakılarla təmin edilmiş kreditlər:								
- nəqliyyat vasitələri	1,468	-	-	-	28	16	1	1,513
- yaşayış sahəsi	-	1,136	666	83	15	3	74	1,977
- pul depozitləri	-	23	-	13	13	-	3	52
- üçüncü tərəflərin zəmanətləri	1,139	-	-	-	-	-	-	1,139
- qeyri-yaşayış sahəsi	3,326	-	-	-	-	-	-	3,326
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	6,793	1,159	666	503	461	45	215	9,842

31 dekabr 2007-ci il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Korporativ kreditlər	İpoteka kreditləri	Sahibkarlara verilmiş kreditlər	Mənzil təmiri üçün kreditlər	İstehlak kreditləri	Avtomobil kreditləri	Digər	Cəmi
Təminatlı kreditlər	3,092	-	42	734	66	37	90	4,061
Aşağıdakılarla təmin edilmiş kreditlər:								
- üçüncü tərəflərin zəmanətləri	6,931	-	-	-	-	-	-	6,931
- nəqliyyat vasitələri	2,468	-	-	-	-	38	-	2,506
- yaşayış sahəsi	-	89	255	175	24	9	15	567
- pul depozitləri	265	74	-	38	7	-	5	389
- qeyri-yaşayış sahəsi	356	-	-	-	-	-	-	356
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	13,112	163	297	947	97	84	110	14,810

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2008-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Korporativ kreditlər	İpoteka kreditləri	Sahibkar-lara verilmiş kreditlər	Mənzil təmiri üçün kreditlər	İstehlak kreditləri	Avtomobil kreditləri	Digər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>								
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>								
- İki ildən çox kredit tarixçəsinə malik iri borcalanlar	1,309	-	-	-	-	-	-	1,309
- İri yeni borcalanlar	4,629	-	-	-	-	-	-	4,629
- Orta həcmli müəssisələrə verilmiş kreditlər	728	-	-	-	-	-	-	728
- Kiçik həcmli müəssisələrə verilmiş kreditlər	125	-	-	-	-	-	-	125
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər	-	1,159	666	444	459	39	173	2,940
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	6,791	1,159	666	444	459	39	173	9,731
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>								
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	2	-	6	8	16
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	10	-	-	7	17
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	-	-	-	12	-	6	15	33
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)</i>								
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	2	-	-	47	2	-	27	78
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	2	-	-	47	2	-	27	78
Kreditlərin ümumi balans dəyəri	6,793	1,159	666	503	461	45	215	9,842
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(137)	(24)	(13)	(57)	(10)	(1)	(33)	(275)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	6,656	1,135	653	446	451	44	182	9,567

Qrup BMS 39, *Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi*, Standartında nəzərdə tutulan portfel üzrə ehtiyatın yaradılması metodologiyasını tətbiq etmiş və baş vermiş, lakin balans tarixinə heç bir fərdi kredit üzrə konkret olaraq müəyyən edilməmiş dəyərsizləşmə zərərləri üçün portfel üzrə ehtiyat yaratmışdır. Qrupun siyasəti kreditin dəyərsizləşməsinə dair konkret olaraq obyektiv dəlil müəyyən edilməyə qədər hər bir krediti "cari və dəyərsizləşməmiş" kateqoriyasına təsnifləməkdir. Bu siyasət və portfelin dəyərsizləşməsi metodologiyasının tətbiqi ilə əlaqədar olaraq dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlərin ümumi məbləğindən artıq olmuşdur.

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2007-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Korporativ kreditlər	İpoteka kreditləri	Sahibkar-lara verilmiş kreditlər	Mənzil təmiri üçün kreditlər	İstehlak kreditləri	Avtomobil kreditləri	Digər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>								
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i>								
- İki ildən çox kredit tarixçəsinə malik iri borcalanlar	3,482	-	-	-	-	-	-	3,482
- İri yeni borcalanlar	7,100	-	-	-	-	-	-	7,100
- Orta həcmli müəssisələrə verilmiş kreditlər	2,500	-	-	-	-	-	-	2,500
- Kiçik həcmli müəssisələrə verilmiş kreditlər	10	-	-	-	-	-	-	10
- Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər	-	157	297	910	67	80	99	1,610
Cəmi cari və dəyərsizləşməmiş	13,092	157	297	910	67	80	99	14,702
<i>Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş</i>								
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	-	1	-	-	1	-	1	3
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	11	25	4	-	40
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	1	-	-	-	1
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	-	1	-	12	26	4	1	44
<i>Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)</i>								
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	-	5	-	4	-	-	1	10
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	1	-	-	-	1
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	18	-	-	7	-	-	5	30
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	2	-	-	13	4	-	4	23
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	20	5	-	25	4	-	10	64
Kreditlərin ümumi balans dəyəri	13,112	163	297	947	97	84	110	14,810
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(272)	(4)	(6)	(39)	(12)	(3)	(11)	(347)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	12,840	159	291	908	85	81	99	14,463

9 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Kreditin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərək Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər onun vaxtı keçmiş statusu və müvafiq girov təminatının (əgər varsa) dəyərini realizasiya etmək imkanındır. Bunun əsasında yuxarıdakı cədvəldə fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlərin ödəmə müddətləri üzrə təhlili göstərilir.

Qrup "vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş" və "fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş" kreditlər üzrə girovların ədalətli dəyəri ilə bağlı məlumat açıqlamır. Belə ki, Bank likvid girovlar istisna olmaqla, onların cari ədalətli dəyərini dəqiq şəkildə qiymətləndirilə bilmədiyini hesab edir. Buna baxmayaraq, rəhbərlik, verilmiş hər bir "vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş" və "fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş" kreditin verildiyi ilkin tarixdə müvafiq girovun ədalətli dəyərindən çox olmadığını hesab edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların təxmin edilən ədalətli dəyəri 9,567 min AZN (2007: 14,463 min AZN) təşkil etmişdir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların kredit, valyuta, faiz dərəcəsi, coğrafi və likvidlik riskləri üzrə təhlili 27 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 sayılı Qeyddə açıqlanır.

10 Satıla Bilən Investisiya Qiymətli Kağızları

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
ARMB-nin notları	20,539	35,248
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin istiqraz vərəqələri	36,670	20,514
Sərbəst surətdə alınıb-satılmayan korporativ səhmlər	60	60
Cəmi satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	57,269	55,822

ARMB-nin notları Azərbaycan Respublikası Milli Bankı tərəfindən Bakı Fond Birjası vasitəsilə buraxılmış və Qrup tərəfindən diskontla satın alınmış qısamüddətli dövlət istiqrazlarını əks etdirir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə balansda olan notlar üzrə orta illik gəlirlilik 4.3% (2007: illik 9.8%) təşkil etmişdir.

İstiqraz vərəqələri Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən Bakı Fond Birjası vasitəsilə buraxılmış və Qrup tərəfindən diskontla satın alınmış dövlət qısamüddətli istiqrazlarını əks etdirir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə balansda olan istiqraz vərəqələri üzrə orta illik gəlirlilik 9.7% (2007: illik 10.3%) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə cari və dəyərsizləşməmiş borc qiymətli kağızlarının kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	ARMB-nin notları	Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin istiqraz vərəqələri	Cəmi borc qiymətli kağızları	Sərbəst surətdə alınıb-satılmayan korporativ səhmlər	Cəmi satıla bilən borc qiymətli kağızları
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i> - Azərbaycan Respublikasında	20,539	36,670	57,209	60	57,269
Cəmi	20,539	36,670	57,209	60	57,269

Moody's Beynəlxalq Reyting Agentliyi Azərbaycan Respublikasına Ba1/Stable kredit reytingi vermişdir.

10 Satıla Bilən İnvestisiya Qiymətli Kağızları (davamı)

31 dekabr 2007-ci il tarixinə cari və dəyərsizləşməmiş borc qiymətli kağızlarının kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	ARMB-nin notları	Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin istiqraz vərəqələri	Cəmi borc qiymətli kağızları	Sərbəst surətdə alınıb-satılmayan korporativ səhmlər	Cəmi satıla bilən borc qiymətli kağızları
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>					
<i>Cari və dəyərsizləşməmiş</i> - Azərbaycan Respublikasında	35,248	20,514	55,762	60	55,822
Cəmi	35,248	20,514	55,762	60	55,822

Borc qiymətli kağızların dəyərsizləşməsinə müəyyən edərək Qrupun nəzərə aldığı əsas amil onun vaxtı keçmiş statusudur. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Qrupun fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş heç bir borc qiymətli kağızı olmamışdır (2007: sıfır).

Borc qiymətli kağızları üçün təminat alınmır. Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2008	2007
1 yanvar tarixinə balans dəyəri		55,822	22,563
Hesablanmış faiz gəlirləri	20	3,449	3,411
Alınmış faiz gəlirləri		(3,416)	(2,887)
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının satılması və ödənilməsi		(309,108)	(404,048)
Alışlar		310,522	436,783
31 dekabr tarixinə balans dəyəri		57,269	55,822

31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə satıla bilən əsas pay qiymətli kağızları aşağıda göstərilir:

Adı	Fəaliyyət növü	Qeydiyyat ölkəsi	Ədalətli dəyər	
			2008	2007
Bakı Fond Birjası	Fond birjası	Azərbaycan Respublikası	60	60
Cəmi			60	60

Bakı Fond Birjasına ("BFB") investisiya qoyuluşu 2000-ci ildə həyata keçirilmişdir və bu investisiya qoyuluşu BFB-nin ümumi nizamnamə kapitalının 5.56%-ni təşkil edir. Hazırda Azərbaycan Respublikasında fond birjası praktiki baxımdan inkişaf mərhələsindədir və hazırkı hesabat tarixinə BFB-nin fəaliyyəti məhdud olaraq qalır. Belə ki, rəhbərlik daha dəqiq məlumatın mövcud olmaması ilə əlaqədar həmin investisiya qoyuluşunun cari ədalətli dəyərinin daha dəqiq göstəricisi kimi onun maya dəyərindən istifadə etmişdir.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 29 sayılı Qeydə baxın.

Satıla bilən investisiya qiymətli kağızlarının valyuta, faiz dərəcəsi, coğrafi və likvidlik riskləri üzrə təhlili 27 sayılı Qeyddə göstərilir.

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

11 Əsas Vəsaitlər və Qeyri-Maddi Aktivlər

	Qeyd	Kompüter, rabitə və digər avadanlıqlar	Mebel, qurğular və sair	Nəqliyyat vasitələri	İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	Cəmi əsas vəsaitlər	Proqram təminatı və lisenziyalar	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>								
1 yanvar 2007-ci il tarixinə dəyər		716	117	63	-	896	73	969
Yığılmış amortizasiya		(444)	(88)	(51)	-	(583)	(39)	(622)
1 yanvar 2007-ci il tarixinə balans dəyəri		272	29	12	-	313	34	347
Əlavələr		190	16	37	-	243	1	244
Silinmələr		-	-	(30)	-	(30)	-	(30)
Amortizasiya ayırmaları/ Amortizasiya	23	(108)	(11)	(11)	-	(130)	(13)	(143)
Silinmələr ilə bağlı yığılmış amortizasiya		-	-	30	-	30	-	30
31 dekabr 2007-ci il tarixinə balans dəyəri		354	34	38	-	426	22	448
31 dekabr 2007-ci il tarixinə dəyər		906	133	70	-	1,109	74	1,183
Yığılmış amortizasiya		(552)	(99)	(32)	-	(683)	(52)	(735)
31 dekabr 2007-ci il tarixinə balans dəyəri		354	34	38	-	426	22	448
Əlavələr		650	249	77	1,881	2,857	60	2,917
Silinmələr		(136)	(48)	-	-	(184)	(5)	(189)
Amortizasiya ayırmaları/ Amortizasiya	23	(150)	(30)	(15)	(92)	(287)	(15)	(302)
Silinmələr ilə bağlı yığılmış amortizasiya		136	48	-	-	184	5	189
31 dekabr 2008-ci il tarixinə balans dəyəri		854	253	100	1,789	2,996	67	3,063
31 dekabr 2008-ci il tarixinə dəyər		1,420	334	147	1,881	3,782	129	3,911
Yığılmış amortizasiya		(566)	(81)	(47)	(92)	(786)	(62)	(848)
31 dekabr 2008-ci il tarixinə balans dəyəri		854	253	100	1,789	2,996	67	3,063

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

12 Digər Maliyyə Aktivləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Kredit və debet kartları üzrə debitor borcları	24	29
Cəmi digər maliyyə aktivləri	24	29

31 dekabr 2008-ci il tarixinə digər maliyyə debitor borclarının kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Kredit və debet kartları üzrə debitor borcları	Cəmi
<i>Cari və dəyersizləşməmiş</i> - Maliyyə institutları	24	24
Cəmi digər maliyyə debitor borcları	24	24

31 dekabr 2007-ci il tarixinə digər maliyyə debitor borclarının kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Kredit və debet kartları üzrə debitor borcları	Cəmi
<i>Cari və dəyersizləşməmiş</i> - Maliyyə institutları	29	29
Cəmi digər maliyyə debitor borcları	29	29

Debitor borcların dəyersizləşməsinə müəyyən edərkən Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər onun vaxtı keçmiş statusu və müvafiq girov təminatının (əgər varsa) dəyərini realizasiya etmək imkanındır.

Digər maliyyə aktivlərinin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir. 29 sayılı Qeydə baxın.

Digər maliyyə aktivlərinin coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri üzrə təhlili 27 sayılı Qeyddə göstərilir.

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

13 Digər Aktivlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyindən alınacaq vəsaitlər	164	200
Qabaqcadan ödənilmiş xərclər	71	71
Quraşdırma və təmir işləri üçün qabaqcadan ödəmələr	53	163
Digər	32	14
Cəmi digər aktivlər	320	448
Cari	320	448
Uzunmüddətli	-	-

Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyindən alınacaq vəsaitlərə Ortaq Bankdakı depozitlər üzrə əldə edilmiş faiz gəlirlərindən ödəmə mənbəyində tutulan vergilər daxildir. Bu məbləğ Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında imzalanmış "İkiqat Vergiqoymanın Aradan Qaldırılması haqqında Sazişə" əsasən Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyindən alınacaq vəsaitləri əks etdirir. Bankın rəhbərliyi müvafiq olaraq 107 min AZN və 57 min AZN olmaqla cəmi 164 min AZN məbləğində vəsaitlərin 2009-cu il ərzində ödənilməsini gözləyir. Bu məbləğlər müvafiq olaraq 31 dekabr 2007 və 2008-ci il tarixlərində tamamlanan illər üzrə alınacaq vəsaitləri əks etdirir.

Digər aktivlərin coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri üzrə təhlili 27 saylı Qeyddə göstərilir.

14 Digər Banklara Ödəniləcək Vəsaitlər

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Digər bankların müxbir hesabları və overnayt depozitləri	4,953	3,300
Rezident bankların bloklanmış hesabları	1,329	-
Cəmi digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	6,282	3,300

Qrup müxbir hesablardakı qalıqlar üzrə həmin qalıqların həcmindən asılı olaraq illik 1.35% - 5.00% (2007: illik 1.35% - 5.00%) faiz ödəyir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə rezident bankların bloklanmış hesablarına bir rezident bankdan alınacaq 931 min AZN-ə qarşı bloklanmış 1,129 min AZN məbləğində vəsaitlər daxildir. Qrupun həmin rezident bankda yerləşdirdiyi müvafiq depozit digər banklardan alınacaq vəsaitlər kateqoriyasında qeydə alınmışdır. 28 saylı Qeydə baxın.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 29 saylı Qeydə baxın.

Digər banklara ödəniləcək vəsaitlərin valyuta, faiz dərəcəsi, coğrafi və likvidlik riskləri üzrə təhlili 27 saylı Qeyddə göstərilir.

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

15 Müştəri Hesabları

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Dövlət müəssisələri və ictimai təşkilatlar	1,814	1,280
- Cari/hesablaşma hesabları	1,814	1,280
Digər hüquqi şəxslər	43,385	67,710
- Cari/hesablaşma hesabları	35,512	51,424
- Müddətli depozitlər	6,929	13,696
- Blokladılmış müştəri depozitləri	944	2,590
Fiziki şəxslər	13,437	14,147
- Cari/tələbli hesablar	10,793	12,888
- Müddətli depozitlər	2,579	1,212
- Blokladılmış müştəri depozitləri	65	47
Cəmi müştəri hesabları	58,636	83,137

31 dekabr 2008-ci il tarixinə fiziki şəxslərdən cəlb edilmiş müddətli depozitlər üzrə orta illik faiz dərəcəsi 2.9% (2007: illik 3.2%), hüquqi şəxslərdən cəlb edilmiş müddətli depozitlər üzrə orta illik faiz dərəcəsi isə 3.9% (2007: illik 4.3%) təşkil etmişdir. Bundan əlavə, Qrup 2008-ci il ərzində hüquqi şəxslərin cari hesablarında orta illik qalığı 50 min AZN və 57 min ABŞ dollarından (2007: 50 min AZN və 57 min ABŞ dolları) artıq olan vəsaitlər üzrə illik 1.0% (2007: illik 1.0%) faiz ödəmişdir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə Qrupun müştəri hesablarında vəsaitlərinin qalığı 1,000 min AZN-dən yuxarı olan on dörd (2007: on dörd) müştərisi olmuşdur. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə bu müştəri hesablarındakı vəsaitlərin ümumi qalığı 27,276 min AZN (2007: 40,965 min AZN) olmuşdur ki, bu da cəmi müştəri hesablarının 46%-ni (2007: 49%) və cəmi passivlərin 25%-ni (2007: 47%) təşkil edir.

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008		2007	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Ticarət və xidmətlər	29,153	49.7	49,879	60.0
Fiziki şəxslər	13,437	22.9	14,147	17.0
İnşaat	6,186	10.5	4,793	5.8
Nəqliyyat və rabitə	4,965	8.5	5,159	6.2
Sığorta	3,081	5.3	5,553	6.7
Dövlət müəssisələri	1,814	3.1	1,280	1.5
Kənd təsərrüfatı	-	-	2,326	2.8
Cəmi müştəri hesabları	58,636	100.0	83,137	100.0

Müştəri hesablarının hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 29 sayılı Qeydə baxın.

Müştəri hesablarının valyuta, faiz dərəcəsi, coğrafi və likvidlik riskləri üzrə təhlili 27 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 sayılı Qeyddə açıqlanır.

16 Digər Maliyyə Passivləri

Digər maliyyə passivlərinə aşağıdakılar daxildir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Kreditor borcları	31	134
Debet və kredit kartları üzrə kreditor borcları	14	40
Digər	39	28
Cəmi digər maliyyə passivləri	84	202

Digər maliyyə passivlərinin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə digər maliyyə passivlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri 84 min AZN (2007: 202 min AZN) təşkil etmişdir. 29 sayılı Qeydə baxın.

Digər maliyyə passivlərinin valyuta, faiz dərəcəsi, coğrafi və likvidlik riskləri üzrə təhlili 27 sayılı Qeyddə göstərilir.

17 Digər Passivlər

Digər passivlərə aşağıdakılar daxildir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Təxirə salınmış gəlirlər	497	-
İşçilər üzrə hesablanmış xərclər	319	204
Xidmətlər üzrə kreditor borcları	97	-
Mənfəət vergisindən başqa ödəniləcək digər vergilər	-	56
Digər	7	-
Cəmi digər passivlər	920	260
Cari	920	260
Uzunmüddətli	-	-

31 dekabr 2008-ci il tarixinə 497 min AZN məbləğində təxirə salınmış gəlirlər 517 min AZN məbləğində (2007: sıfır) vasitəçilik üçün haqq və komissiya gəlirlərinin qazanılmamış hissəsini əks etdirir.

İşçilər üzrə hesablanmış xərclərə Qrupun maliyyə göstəricilərinə əsasən işçilərə verilmiş 266 min AZN (2007: 148 min AZN) məbləğində mükafatlar, eləcə də istifadə edilməmiş məzuniyyət günlərinə görə hesablanmış 53 min AZN (2007: 56 min AZN) məbləğində müavinətlər daxildir.

Digər passivlərin valyuta, faiz dərəcəsi, coğrafi və likvidlik riskləri üzrə təhlili 27 sayılı Qeyddə göstərilir.

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

18 Ortaq Bankdan Alınmış Subordinasiyalı Borc Öhdəlikləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Ortaq Bankdan alınmış borc öhdəlikləri	161	339
Cəmi Ortaq Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	161	339

2004-cü ilin avqust ayında Bank ilə Ortaq Bank arasında 1,000 min ABŞ dolları məbləğində subordinasiyalı borc öhdəliyinin alınması haqqında müqavilə imzalanmışdır. Həmin müqaviləyə əsasən borc öhdəliyinin 200 min ABŞ dolları 2 dekabr 2009-cu il tarixinə qədər hər il ödənilməlidir. Bu borc öhdəliyi üzrə illik faiz dərəcəsi LIBOR+ 3.5% təşkil edir və hər altı aydan bir ödənilməsi nəzərdə tutulur. 2008-ci ilin dekabr ayında Qrup qeyd olunan borc öhdəliyinin 200 min ABŞ dollarını geri ödəmişdir.

15 yanvar 2008-ci il tarixində Bank ilə Ortaq Bank arasında 5 il müddətinə 10,000 min Avro məbləğində subordinasiyalı borc öhdəliyinin alınması haqqında müqavilə imzalanmışdır. Həmin müqaviləyə əsasən borc vəsaitləri Qrupa 1 iyul 2008-ci il tarixində verilmişdir. Bu borc öhdəliyi üzrə faiz dərəcəsi bazar faiz dərəcələrinə uyğundur və 1 fevral 2013-cü il tarixində bir tam hissədə geri ödənilməsi nəzərdə tutulur. Qrup yuxarıda qeyd olunan müqaviləyə əsasən aldığı borc vəsaitlərini ümumi korporativ məqsədləri üçün istifadə etmişdir. Həmin borc vəsaiti Bank tərəfindən 2008-ci ilin dekabr ayında vaxtından əvvəl geri qaytarılmışdır.

Ortaq Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəliklərinin balans dəyəri 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə təxminən onların ədalətli dəyərində bərabərdir. 29 sayılı Qeydə baxın.

Ortaq Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəliklərinin valyuta, faiz dərəcəsi, coğrafi və likvidlik riskləri üzrə təhlili 27 sayılı Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat 31 sayılı Qeyddə açıqlanır.

19 Nizamnamə Kapitalı

31 dekabr 2008 və 2007-ci il tarixlərinə Bankın nizamnamə kapitalı aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Səhmlərin sayı istisna olmaqla, min AZN ilə</i>	Adi səhmlərin sayı	Cəmi ödənilmiş və qeydiyyatdan keçmiş adi səhmlərin nominal dəyəri
1 yanvar 2007-ci il	70,000	6,349
Emissiya edilmiş yeni səhmlər	-	-
31 dekabr 2007-ci il	70,000	6,349
Konvertasiya nəticəsində səhmlərin yeni nominal dəyəri	0.00002	1
Konvertasiyadan sonra ödənilmiş səhmlər	317,450,000	6,349
Ödənilmiş yeni səhmlər	1,043,020,000	8,147
31 dekabr 2008-ci il	1,360,470,000	14,496

31 dekabr 2007-ci il tarixinə Bankın 6,349 min AZN məbləğində nizamnamə kapitalı hər birinin nominal dəyəri 100 ABŞ dolları olan 70,000 adi səhmdən ibarət olmuşdur. 6,349 min AZN məbləğində qalıq nizamnamə kapitalına qoyuluş tarixində ilkin mübadilə məzənnəsi ilə hesablanmış ABŞ dolları ilə kapital qoyuluşunun AZN ekvivalentini əks etdirir.

19 Nizamnamə Kapitalı (davamı)

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə və Bankın səhmdarlarının 29 avqust 2008-ci il tarixli qərarına əsasən hər birinin nominal dəyəri 100 ABŞ dolları olan 70,000 ədəd adi səhm səhmdar strukturuna dəyişiklik edilmədən hər birinin nominal dəyəri 0.02 AZN olan 317,450 min ədəd adi səhme çevrilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi 19 sentyabr 2008-ci il tarixində bu emissiyayı qeydə almış və təsdiqləmişdir.

19 noyabr 2008-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi Bankın nizamnamə kapitalının 14,496 min AZN-ə qədər artırılması üçün hər birinin nominal dəyəri 0.02 AZN olan 407,350 min ədəd əlavə səhmin emissiyasını qeydə almışdır. Əlavə səhmlər 31 dekabr 2008-ci il tarixinə qədər tam olaraq ödənilmişdir.

31 dekabr 2008-ci il tarixində 12,713 min AZN məbləğində əlavə ödənilmiş kapital hər birinin nominal dəyəri 0.02 AZN olan 635,670 min ədəd əlavə adi səhmin emissiyası ilə bağlı İdarə Heyətinin qərarı və həmin emissiyanın dövlət qeydiyyatından əvvəl Baş Müəssisə tərəfindən edilmiş ödənişi əks etdirir. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə əlavə adi səhmlərin emissiyası Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən qeydə alınma prosesində idi. Hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi əlavə ödənilmiş kapitalın emissiyasını nizamnamə kapitalı kimi qeydə almışdır. 32 sayılı Qeydə baxın.

Bütün adi səhmlərin nominal dəyəri 0.02 AZN-dir (2007: bir səhme 100 ABŞ dolları). Bu səhmlər bərabər hüquqludur və hər biri bir səs hüququ verir.

20 Faiz Gəlirləri və Xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Faiz gəlirləri		
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	3,449	3,411
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	2,453	1,345
Müxbir hesabları	1,113	678
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	599	644
Cəmi faiz gəlirləri	7,614	6,078
Faiz xərcləri		
Müştəri hesabları	837	908
Ortaq Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	284	44
Digər bankların müxbir hesabları	200	190
Borc qiymətli kağızları		1
Cəmi faiz xərcləri	1,321	1,143
Xalis faiz gəlirləri	6,293	4,935

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

21 Haqq və Komissiya Gəlirləri və Xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Haqq və komissiya gəlirləri		
- Hesablaşma əməliyyatları	1,218	770
- Kassa əməliyyatları	1,088	1,204
- Xarici valyuta ilə əməliyyatlar	1,042	720
- Açılmış zəmanətlər	234	250
- Plastik kartlarla əməliyyatlar	188	166
- Verilmiş akkreditivlər	78	88
- Digər	104	153
Cəmi haqq və komissiya gəlirləri	3,952	3,351
Haqq və komissiya xərcləri		
- Qiymətli kağızlar üzrə əməliyyatlar	221	250
- Hesablaşma əməliyyatları	183	157
- Plastik kartlarla əməliyyatlar	161	134
- Kassa əməliyyatları	70	562
- Xarici valyuta ilə əməliyyatlar	28	21
- Digər	75	42
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	738	1,166
Xalis haqq və komissiya gəlirləri	3,214	2,185

22 Digər Əməliyyat Gəlirləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Dividend gəlirləri	45	9
Digər	-	8
Cəmi digər əməliyyat gəlirləri	45	17

31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il ərzində Qrup, Bakı Fond Birjasından 45 min AZN (2007: 9 min AZN) məbləğində dividend almışdır.

23 İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Qeyd	2008	2007
İşçilərə sərf olunan xərclər		2,098	1,101
İcarə xərcləri		610	285
Əsas vəsaitlərin amortizasiyası	11	287	130
Rabitə xərcləri		193	108
Mühafizə xidmətləri		169	39
Təmir və istismar xərcləri		143	69
Peşəkar xidmətlər		88	156
Sığorta xərcləri		59	11
Dəftərxana, çap və digər təchizat xərcləri		49	35
Reklam və marketinq xidmətləri		41	17
Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər		25	30
Kommunal xidmətlər		20	10
Xidmət haqqı		19	216
Proqram təminatı və lisenziyaların amortizasiyası	11	15	13
Digər xərclər		127	139
Cəmi inzibati və digər əməliyyat xərcləri		3,943	2,359

İşçilərə sərf olunan xərclərə yerli qanunvericiliyə müvafiq olaraq hesablanmış 167 min AZN (2007: 108 min AZN) məbləğində sosial sığorta ayırmaları daxildir.

24 Mənfəət Vergisi

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Cari vergi xərci	1,554	1,192
Təxirə salınmış vergi xərci	51	9
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	1,605	1,201

Qrupun əməliyyatları üçün Azərbaycan Respublikasının vergi və mühasibat uçotu qanunvericiliyinə uyğun olaraq 22% (2007: 22%) mənfəət vergisi hesablanmışdır.

Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
BMHS-ə əsasən vergidən əvvəlki mənfəət	6,281	5,283
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş vergi dərəcəsinə əsasən hesablanmış mənfəət vergisi xərci (2008: 22%; 2007: 22%)	1,382	1,162
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan xərclər və ya vergidən azad edilməyən gəlirlərin vergi təsiri:		
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	62	39
- Üç illik vergi güzəştinin təsiri	161	-
İl üzrə mənfəət vergisi xərci	1,605	1,201

BMHS və Azərbaycanın vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədləri çərçivəsində müəyyən aktiv və passivlərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi təsiri aşağıda göstərilir və 22% (2007: 22%) dərəcəsinə qeydə alınır.

24 Mənfəət Vergisi (davamı)

31 dekabr 2008-ci il tarixinə təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin yaranmasına səbəb olan müvəqqəti fərqlər aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2007	Mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınmışdır	31 dekabr 2008
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri			
Əsas vəsaitlər	11	(18)	(7)
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(19)	19	-
Hesablama metodu ilə qeydə alınmış xərclər	52	(52)	-
Təxirə salınmış xalis vergi aktiv/(öhdəliyi)	44	(51)	(7)

Qrupun cari strukturu və Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyi baxımından Qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri Qrupun digər müəssisələrinin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz. Müvafiq olaraq, vergi zərəri yarandıqda belə ili mənfəətlə başa vurmuş qrup müəssisələri üzrə mənfəət vergisi hesablanma bilər. Bu səbəbdən təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə və vergi orqanına aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

31 dekabr 2007-ci il tarixinə təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin yaranmasına səbəb olan müvəqqəti fərqlər aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	31 dekabr 2006	Mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınmışdır	31 dekabr 2007
Vergi bazasını azaldan/(artıran) müvəqqəti fərqlərin vergi təsiri			
Əsas vəsaitlər	-	11	11
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(19)	-	(19)
Hesablama metodu ilə qeydə alınmış xərclər	72	(20)	52
Təxirə salınmış xalis vergi aktiv	53	(9)	44

14 noyabr 2008-ci il tarixində "Bankların, sığorta və təkrarsığorta şirkətlərinin kapitallaşma səviyyəsinin artırılmasının stimullaşdırılması haqqında" yeni qanun tətbiq olunmuşdur. Bu qanuna əsasən 2009-cu il yanvarın 1-dən üç vergi ili müddətinə banklar, sığorta və təkrarsığorta şirkətləri üçün mənfəət vergisi dərəcəsi 0%-ə endirilmişdir. Banklar, sığorta və təkrarsığorta şirkətləri mənfəəti bölüşdürmədikləri təqdirdə bu qanunun müddəələrindən yararlanma biləçəklər. Rəhbərlik bu qanunun qəbul olunmasının Qrupun təxirə salınmış vergisinin hesablanmasına təsirini nəzərdən keçirmişdir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə təxirə salınmış vergi qalıqları 1 yanvar 2012-ci il tarixindən sonra aradan qalxacaq müvəqqəti fərqlərin təxirə salınmış vergi təsirini əks etdirir.

25 Kapitalın İdarə Edilməsi

Bankın kapitalının idarə olunmasında məqsəd (i) Azərbaycan Respublikası Milli Bankının ("ARMB") kapitalın məbləği ilə bağlı müəyyən etdiyi tələblərə riayət edilməsini, (ii) Bankın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin və (iii) Bazel sazişinə uyğun olaraq kapitalın adekvatlığı əmsalının 8% həcmində saxlanması üçün kifayət qədər kapital bazasının saxlanılmasını təmin etməkdir. Azərbaycan Respublikası Milli Bankının müəyyən etdiyi kapital adekvatlığı əmsallarına riayət edilməsinə Bankın İdarə Heyətinin Sədri tərəfindən baxılmış və təsdiqlənmiş müvafiq hesablamalardan ibarət aylıq hesabatlar vasitəsilə nəzarət edilir. Kapitalın idarə olunmasının digər məqsədləri hər il qiymətləndirilir.

ARMB-nin tələblərinə görə hər bir bank və ya bank qrupu: (a) məcmu kapitalın minimal səviyyəsini 10,000 min AZN (2007: 10,000 min AZN) həcmində saxlamalı; (b) məcmu kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("məcmu kapitalın adekvatlığı əmsalı") minimum 12% (2007: 12%) və (c) 1-ci dərəcəli kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ("1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlığı əmsalı") minimum 6% (2007: 6%) və ya yuxarı saxlanılmasını təmin etməlidir.

Rəhbərlik hesab edir ki, Bank 2008 və 2007-ci illər ərzində yerli qanunvericiliyə uyğun hesablanmış kapitalın adekvatlığı əmsallarına riayət etmişdir. 28 sayılı Qeydə baxın.

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əsasən Kapitalın Qiymətləndirilməsi və Kapital Standartları haqqında Beynəlxalq Konvergensiya (aprel 1998-ci il tarixində yenidən işlənmişdir) və "Bazel I" adlanan bazar risklərini əks etdirən Kapital haqqında Bazel Sazişinə Əlavədə (noyabr 2005-ci ildə yenidən işlənmişdir) müəyyən edilən Bazel sazişinin tələbləri əsasında hesablanmış Qrupun kapital strukturu aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
1-ci dərəcəli kapital		
Nizamnamə kapitalı	14,496	6,349
Əlavə ödənilmiş kapital	12,713	-
Kapital qoyuluşu	515	515
Bölüşdürülməmiş mənfəət	10,102	5,426
Cəmi 1-ci dərəcəli kapital	37,826	12,290
Cəmi məcmu kapital	37,826	12,290
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər üçün xüsusi ehtiyatın əvəzləşdirilməsi:		
Balans üzrə	22,556	21,235
Balansdankənar	8,469	35,607
Cəmi risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər:	31,025	56,842
Bazel əmsalı	121.9%	21.6%

Rəhbərlik hesab edir ki, Bank 2008 və 2007-ci illər ərzində kapitalın məbləği ilə bağlı bütün kənar qurumların tələblərinə riayət etmişdir.

26 Seqmentlər üzrə Təhlil

Qrup seqment haqqında məlumatın əsas təqdim olunma formatı kimi biznes seqmentlərindən, ikinci dərəcəli format kimi isə coğrafi seqmentlərdən istifadə edir.

Biznes seqmentləri. Qrupun fəaliyyəti iki əsas biznes seqmentləri üzərində qurulmuşdur:

- Fərdi bank əməliyyatları – fiziki şəxslərə bank xidmətlərinin göstərilməsi, fiziki şəxslər üçün cari hesabların açılması, depozitlərin cəlb olunması, pərakəndə investisiya vasitələrinin təqdim edilməsi, dəyərlilərin saxlanması, kredit və debet kartlarının açılması, istehlak və ipoteka kreditlərinin verilməsi daxildir; və
- Korporativ bank əməliyyatları – birbaşa debet vasitələrinin təqdim edilməsi, cari hesabların açılması, depozitlərin cəlb olunması, overdraftların verilməsi, kredit və digər maliyyələşdirmə vasitələrinin təqdim edilməsi, xarici valyuta və derivativ maliyyə alətləri ilə əməliyyatlar.

Biznes seqmentləri arasında əməliyyatlar normal kommersiya şərtlərinə əsasən həyata keçirilir. Bu fəaliyyət zamanı vəsaitlər biznes seqmentləri arasında yenidən bölüşdürülür və nəticədə yenidən bölüşdürülmüş maliyyə vəsaitləri əməliyyat gəlirlərinin tərkibində göstərilir. Bu vəsaitlər üzrə hesablanmış faiz dərəcəsi Bankın kapitalının dəyərində əsaslanır. Biznes seqmentləri arasında əhəmiyyətli gəlir və ya xərc maddələri mövcud deyil. Seqment üzrə aktiv və passivlər, vergi istisna olmaqla, Bankın aktiv və öhdəliklərinin böyük hissəsini təşkil edən əməliyyat aktiv və passivlərindən ibarətdir. Hər bir biznes seqmenti üzrə maliyyə nəticələrini müəyyən edərək daxili hesablamlar və bazar qiymətləri üzrə düzəlişlər nəzərə alınmışdır.

31 dekabr 2008 və 2007-ci il tarixlərində tamamlanan illər üzrə Qrupun hesabat verilə bilən əsas biznes seqmentləri haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Fərdi bank əməliyyatları	Korporativ bank əməliyyatları	Digər/ Bölüşdürülməmişdir	Cəmi
2008				
Cəmi seqment gəlirləri	864	10,747	-	11,611
Cəmi seqment gəlirlərinə daxildir:				
- Faiz gəlirləri	346	7,268	-	7,614
- Haqq və komissiya gəlirləri	518	3,434	-	3,952
- Digər əməliyyat gəlirləri	-	45	-	45
Cəmi seqment gəlirləri	864	10,747	-	11,611

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

26 Səqmentlər üzrə Təhlil (davamı)

	Fərdi bank əməliyyatları	Korporativ bank əməliyyatları	Digər/ Bölüşdürül- məmişdir	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
<i>2008 (davamı)</i>				
Səqmentin nəticələri	95	5,603	-	5,697
Digər gəlirlər				584
Vergidən əvvəlki mənfəət				6,281
Mənfəət vergisi xərci				(1,605)
İl üzrə mənfəət				4,676
Cəmi səqment aktivləri	32,319	72,008	-	104,327
Cəmi aktivlər	32,319	72,008	-	104,327
Cəmi səqment öhdəlikləri	15,144	50,939	-	66,083
Digər səqment öhdəlikləri:				
- Cari vergi öhdəliyi	-	-	411	411
- Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	-	-	7	7
Cəmi öhdəliklər	15,144	50,939	418	66,501
Digər səqment maddələri				
Kapital xərcləri	133	2,784	-	2,917
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	15	287	-	302
Digər nağd olmayan gəlirlər	4	84	-	88

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

26 Seqmentlər üzrə Təhlil (davamı)

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Fərdi bank əməliyyatları	Korporativ bank əməliyyatları	Digər/ Bölüşdürül- məmişdir	Cəmi
2007				
Cəmi seqment gəlirləri	782	8,664	-	9,446
Cəmi seqment gəlirlərinə daxildir:				
- Faiz gəlirləri	246	5,832	-	6,078
- Haqq və komissiya gəlirləri	536	2,815	-	3,351
- Digər əməliyyat gəlirləri	-	17	-	17
Cəmi seqment gəlirləri	782	8,664	-	9,446
Seqmentin nəticələri	14	4,611	-	4,625
Digər gəlirlər				658
Vergidən əvvəlki mənfəət				5,283
Mənfəət vergisi xərci				(1,201)
İl üzrə mənfəət				4,082
Cəmi seqment aktivləri	15,948	83,726	-	99,674
Digər seqment aktivləri:				
- Təxirə salınmış vergi aktivləri	-	-	44	44
Cəmi aktivlər	15,948	83,726	44	99,718
Cəmi seqment öhdəlikləri	13,958	73,280	-	87,238
Digər seqment öhdəlikləri:				
- Cari vergi öhdəliyi	-	-	190	190
Cəmi öhdəliklər	13,958	73,280	190	87,428
Digər seqment maddələri				
Kapital xərcləri	38	206	-	244
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	13	130	-	143
Digər nağd olmayan xərclər	-	17	-	17
Digər	1	3	-	4

26 Seqmentlər üzrə Təhlil (davamı)

Coğrafi seqmentlər. 31 dekabr 2008 və 2007-ci il tarixlərində tamamlanan illər üzrə Qrupun əsas coğrafi seqmentləri haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr*	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
2008				
Seqment aktivləri	96,893	7,403	31	104,327
Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş gəlirlər	10,502	1,109	-	11,611
Kapital xərcləri	2,668	249	-	2,917
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər (Qeyd 28)	5,418	6,033	-	11,451
2007				
Seqment aktivləri	87,752	11,925	41	99,718
Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş gəlirlər	8,751	695	-	9,446
Kapital xərcləri	244	-	-	244
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər (Qeyd 28)	47,708	35,000	-	82,708

* İƏİT – İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı

Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş gəlirlər, aşağıdakılar istisna olmaqla aktivlər və kreditlərlə bağlı öhdəliklər adətən qarşı tərəfin fəaliyyət göstərdiyi ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir. Nağd pul, əsas vəsaitlər, eləcə də kapital xərcləri fiziki olaraq saxlanıldığı ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir.

27 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi

Qrup daxilində risklərin idarə edilməsi funksiyası maliyyə riskləri (kredit, bazar, coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd, bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Kredit riski. Qarşı tərəf borcunu müəyyən edilmiş ödəmə müddətində tam ödəyə bilmədikdə, Qrup kredit riskinə məruz qalır. Qrup məruz qaldığı kredit riskinə bir borcalan və ya borcalanlar qrupu, eləcə də coğrafi və ya fəaliyyət seqmentləri üzrə limitlər müəyyən etməklə nəzarət edir. Bu cür limitlərə Qrup tərəfindən müntəzəm olaraq nəzarət olunur və il ərzində mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir.

Bir borcalan, o cümlədən bankların məruz qaldığı kredit riski əlavə olaraq balans və balansdankənar riskləri əhatə edən sub-limitlər vasitəsilə məhdudlaşdırılır. Qəbul edilə bilən risk səviyyəsi üzrə limitlərə faktiki olaraq hər gün nəzarət edilir.

Kredit riski mövcud və potensial borcalanların borc vəsaitləri üzrə faiz ödənişlərini və əsas məbləği geri qaytarmaq qabiliyyətini müntəzəm şəkildə təhlil etməklə, həmçinin lazım olduqda kredit limitlərini dəyişdirməklə idarə olunur. Kredit riski həmçinin hüquqi və fiziki şəxslərin təminat və zəmanətlərini almaqla idarə olunur.

Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsi, adətən balans hesabatında maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əks olunur. Kredit şəklində verilən zəmanət və öhdəliklər üçün maksimum kredit riski öhdəliyinin məbləğinə bərabərdir.

Balansdankənar maliyyə alətləri üzrə kredit riski həmin maliyyə aləti üzrə əməliyyatların digər iştirakçısı tərəfindən müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi nəticəsində zərərin yaranması ehtimalı kimi müəyyən edilir. Qrup şərti öhdəlikləri və balans üzrə maliyyə alətləri ilə əlaqədar əməliyyatların təsdiqlənməsi prosedurları, riskləri məhdudlaşdıran limitlərdən istifadə və monitorinq prosedurlarına əsaslanan eyni kredit siyasətini tətbiq edir.

27 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Qrup kredit qalıqlarının ödəmə müddətləri üzrə təhlil aparır və nəticədə vaxtı keçmiş kreditlərə xüsusi nəzarət edir. Bununla əlaqədar olaraq, rəhbərlik 9 sayılı Qeyddə göstərildiyi kimi kreditlərin ödəmə müddətləri və kredit riski haqqında məlumatları təqdim edir.

Qrupda risklərin idarə edilməsi prosesinə Kredit Komitəsi tərəfindən Azərbaycan Respublikası Milli Bankının tələblərinə uyğun risk limitlərinə riayət edilməsi daxildir. Bundan əlavə, Yapı Kredi Bank Azərbaycanın İdarə Heyəti 4,500 min Avronun AZN ekvivalentindən yuxarı olan kredit limitlərini təhlil edərək təsdiqləyir.

Bu limitlərə Kredit Komitəsi və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən nəzarət edilir. Kredit Departamenti potensial olaraq dəyərsizləşmiş kreditlər, problemlı kreditlər və bunlarla əlaqəli risklərə nəzarət edir. Risklərin azaldılması məqsədilə, kredit mütəxəssisi Kredit Komitəsi tərəfindən təhlil edilməzdən əvvəl kreditləri ətraflı şəkildə qiymətləndirir. Defolt halı müntəzəm monitoring aparılan zaman və ya iqtisadi böhranla əlaqədar kənar məlumatlara əsasən müəyyən edilir. Defolt halı baş verdiyi zaman əsas məqsəd defoltun qısamüddətli və ya daha ciddi problemlərə gətirib çıxara biləcək problem olduğunu müəyyən etməkdir.

Qərarların qəbul edilməsi prosesində Kredit Komitəsi ARMB-nin kredit portfeli və zəmanətlər ilə bağlı təlimatlarına riayət edir.

Bazar riski. Qrup bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan faiz, valyuta və pay alətləri üzrə açıq mövqelər ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. İdarə Heyəti qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Buna baxmayaraq, bu cür yanaşmadan istifadə edilməsi bazarda daha əhəmiyyətli dəyişikliklərin baş verdiyi halda, müəyyən edilmiş limitlərdən artıq zərərlərin yaranmasının qarşısını almır.

Xarici valyuta riski. Qrup Azərbaycan manatına qarşı xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. İdarə Heyəti hər bir valyuta üzrə və ümumilikdə risklərin səviyyəsi ilə əlaqədar günün sonuna, həmçinin bir gün ərzində limitlər müəyyən edir və bu limitlərə gündəlik nəzarət edir. Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Qrupun məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil əks olunur:

	2008			2007		
	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə passivləri	Balans üzrə xalis mövqe	Pul maliyyə aktivləri	Pul maliyyə passivləri	Balans üzrə xalis mövqe
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
Azərbaycan Manatı	79,184	44,962	34,222	68,252	58,494	9,758
ABŞ dolları	17,365	15,240	2,125	25,915	24,109	1,806
Avro	4,290	4,719	(429)	4,235	4,322	(87)
Digər	105	242	(137)	376	53	323
Cəmi	100,944	65,163	35,781	98,778	86,978	11,800

Yuxarıdakı cədvələ yalnız pul aktivləri və passivləri daxildir. Qrup hesab edir ki, səhm alətləri üzrə investisiyalar və qeyri-maddi aktivlər əhəmiyyətli valyuta riskinin yaranmasına gətirib çıxarmır.

27 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtilə, balans tarixinə tətbiq edilən valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklər nəticəsində mənfəət/zərər və kapitalda dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
	Mənfəət və zərər üzrə təsir	Mənfəət və zərər üzrə təsir
ABŞ dollarının 5% möhkəmlənməsi	106	90
ABŞ dollarının 5% zəifləməsi	(106)	(90)
Avronun 5% möhkəmlənməsi	(21)	(4)
Avronun 5% zəifləməsi	21	4
Cəmi	-	-

Valyuta məzənnələrindəki bu cür dəyişikliklərin Qrupun mənfəət və ya zərərinə təsirindən başqa, kapitala hər hansı təsiri yoxdur. Yuxarıda qeyd edilən risklər, yalnız Qrupun funksional valyutasından fərqli valyutalarda ifadə olunan pul qalıqları üçün hesablanır.

Faiz dərəcəsi riski. Qrup bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər. Rəhbərlik faiz dərəcələrinin dəyişməsinin qəbul edilə bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun məruz qaldığı faiz dərəcəsi riski üzrə ümumi təhlil əks olunur. Bu cədvəldə Qrupun cəmi aktiv və passivləri müqavilə üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə tarixlərinə görə (bunlardan hansı daha tez olarsa) təsnifləşdirilir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	1 ildən çox	Qeyri-pul	Cəmi
31 dekabr 2008						
Cəmi maliyyə aktivləri	54,816	35,410	3,890	6,768	60	100,944
Cəmi maliyyə passivləri	58,567	3,583	1,664	1,349	-	65,163
31 dekabr 2008-ci il tarixinə faiz dərəcələrinə həssaslıq üzrə xalis çatışmazlıq	(3,751)	31,827	2,226	5,419	60	35,781
31 dekabr 2007						
Cəmi maliyyə aktivləri	64,625	16,064	14,228	3,801	60	98,778
Cəmi maliyyə passivləri	78,655	1,971	2,862	3,490	-	86,978
31 dekabr 2007-ci il tarixinə faiz dərəcələrinə həssaslıq üzrə xalis çatışmazlıq	(14,030)	14,093	11,366	311	60	11,800

27 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərtilə, 31 dekabr 2008-ci il tarixinə faiz dərəcələri həmin tarixdə 0.5% aşağı/yuxarı olsaydı, il üzrə mənfəət əsasən dəyişən faiz öhdəlikləri üzrə aşağı/yuxarı faiz xərcləri nəticəsində 2 min AZN (31 dekabr 2007-ci il tarixində tamamlanan il: 2 min AZN) çox/az olardı.

Qrup öz maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. Qrupun baş rəhbərliyi tərəfindən təhlil edilmiş hesabatlara əsaslanan faiz dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

İllik %	2008			2007		
	AZN	ABŞ dolları	Avro	AZN	ABŞ dolları	Avro
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	5.9	5.0	-	6.9	4.7
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	-	11.8	4.0	-	11.1	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	19.2	15.5	10.3	16.5	13.5	10.0
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	7.8	-	-	10.0	-	-
Passivlər						
Müştəri hesabları	4.8	3.7	1.9	4.9	3.3	2.4
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	4.9	3.3	-	-	4.9	3.3
Ortaq Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	6.0	-	-	8.9	-

Qrup, borcalana kreditləri vaxtından əvvəl qaytarmaq hüququ verən sabit və ya dəyişən faiz dərəcəli, o cümlədən ipoteka kreditlərinin verilməsindən yaranan kreditlərin müştərilər tərəfindən vaxtından əvvəl ödənilməsi riskinə məruz qalır. Bankın cari il üzrə mənfəəti və balans tarixinə kapitalı vaxtından əvvəl ödəmə dərəcələrindəki dəyişikliklərdən əhəmiyyətli dərəcədə asılı deyil. Belə ki, bu cür kreditlər amortizasiya olunmuş maya dəyərində uçota alınır və vaxtından əvvəl ödəmə məbləği isə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların amortizasiya olunmuş maya dəyərinə demək olar ki, uyğundur.

Coğrafi risk. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Qrupun aktiv və passivlərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan Manatı ilə	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	19,963	6,257	31	26,251
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	3,725	-	-	3,725
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	2,962	1,146	-	4,108
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	9,567	-	-	9,567
Borc qiymətli kağızları	57,269	-	-	57,269
Digər maliyyə aktivləri	24	-	-	24
Cəmi maliyyə aktivləri	93,510	7,403	31	100,944
Qeyri-maliyyə aktivləri	3,383	-	-	3,383
Cəmi aktivlər	96,893	7,403	31	104,327

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

27 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Passivlər				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	6,282	-	-	6,282
Müştəri hesabları	58,636	-	-	58,636
Digər maliyyə passivləri	84	-	-	84
Ortaq Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	161	-	161
Digər maliyyə passivləri	65,002	161	-	65,163
Qeyri-maliyyə passivləri	1,319	19	-	1,338
Cəmi passivlər	66,321	180	-	66,501
Balans üzrə xalis mövqe	30,572	7,223	31	37,826
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər	5,418	6,033	-	11,451

Aktivlər, passivlər və kreditlərlə bağlı öhdəliklər adətən qarşı tərəfin fəaliyyət göstərdiyi ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir. Nağd pul, əsas vəsaitlər, eləcə də kapital xərcləri fiziki olaraq saxlanıldığı ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir.

31 dekabr 2007-ci il tarixinə Qrupun aktiv və passivlərinin coğrafi təhlili aşağıda göstərilir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	11,398	11,925	41	23,364
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	2,328	-	-	2,328
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	2,772	-	-	2,772
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	14,463	-	-	14,463
Borc qiymətli kağızları	55,822	-	-	55,822
Digər maliyyə aktivləri	29	-	-	29
Cəmi maliyyə aktivləri	86,812	11,925	41	98,778
Qeyri-maliyyə aktivləri	940	-	-	940
Cəmi aktivlər	87,752	11,925	41	99,718

27 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT-yə üzv olan ölkələr	İƏİT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>				
Passivlər				
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	3,300	-	-	3,300
Müştəri hesabları	83,137	-	-	83,137
Digər maliyyə passivləri	202	-	-	202
Ortaq Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	339	-	339
Digər maliyyə passivləri	86,639	339	-	86,978
Qeyri-maliyyə passivləri	450	-	-	450
Cəmi passivlər	87,089	339	-	87,428
Balans üzrə xalis mövqe	663	11,586	41	12,290
Kreditlərlə bağlı öhdəliklər	47,708	35,000	-	82,708

Likvidlik riski. Likvidlik riski Qrupun maliyyə öhdəliklərindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsində Bankın çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Qrup hər gün overnayt depozitləri, müştəri hesabları üzrə hesablaşmaların aparılması, depozitlərin ödənilməsi, kreditlərin verilməsi və zəmanətlər üzrə ödənişlər üçün mövcud olan pul vəsaitlərindən istifadə etmək riskinə məruz qalır. Bank yuxarıda qeyd edilən bütün tələblər üzrə öhdəliklərin eyni zamanda yerinə yetirilməsi üçün kifayət qədər nağd vəsait saxlamır, belə ki, təcrübəyə əsasən həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün pul vəsaitlərinin lazımi səviyyəsini kifayət qədər dəqiqliklə proqnozlaşdırmaq olar. Likvidlik riski Bankın Aktiv və Passivlərin İdarə Edilməsi Komitəsi tərəfindən idarə olunur.

Qrup əsasən digər banklara ödəniləcək vəsaitlərdən, hüquqi/fiziki şəxslərdən cəlb edilmiş depozitlərdən və borc qiymətli kağızlarından ibarət olan davamlı maliyyələşdirmə bazasının saxlanması və həmçinin likvidlik üzrə gözlənilməyən tələblərin tez bir zamanda və asanlıqla yerinə yetirilməsi imkanına malik olmaq üçün likvid aktivlərin diversifikasiya edilmiş portfellerinə sərmayə qoymağa çalışır.

Qrupda likvidliyin idarə edilməsi aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsini tələb edir: öhdəliklərin ödəmə müddətində yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan likvid aktivlər üzrə təhlilin aparılması; müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrindən istifadənin təmin edilməsi; maliyyələşdirmə ilə bağlı problemlərin yaranacağı təqdirdə planların mövcud olması və qanunvericilikdə nəzərdə tutulan balans üzrə likvidlik əmsallarına riayət edilməsinə nəzarətin aparılması. Azərbaycan Respublikası Milli Bankın tələblərinə uyğun olaraq, Bank ayda minimum otuz faiz ani likvidlik əmsalı hesablayır. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə faktiki əmsal 156.4% (2007: 93.5%) olmuşdur.

Xəzinədarlıq Departamenti maliyyə aktivləri və passivləri üzrə likvidlik profilinə dair məlumat əldə edir. Bundan sonra, Xəzinədarlıq Departamenti Qrupda kifayət qədər likvidliyin təmin edilməsi məqsədilə, əsasən diling əməliyyatları üçün qısamüddətli qiymətli kağızlardan, banklardakı depozitlərdən və digər banklararası kreditlərdən ibarət olan qısamüddətli likvid aktivlər üzrə portfelin adekvatlığını təmin edir.

Xəzinədarlıq Departamenti likvidlik mövqeyinə hər gün nəzarət edir və mütəmadi olaraq standart və daha əlverişsiz bazar şərtlərini əhatə edən müxtəlif ssenarilər əsasında likvidlik üzrə həssaslıq testləri aparır.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2008-ci il tarixinə aktiv və passivlər müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Bu aktivlərin hər hansı birinin dəyersizləşməsini təsdiqləyən məlumatlar olarsa və həmin aktivlər üzrə hesablaşmalar müvafiq müqavilədə nəzərdə tutulan tarixdən sonra aparılırsa, bu cür hallarda təsnifləşdirmə üçün gözlənilən hesablaşma tarixindən istifadə edilir. Bəzi aktiv və passivlər daha uzunmüddətli ola bilər, məsələn, qısamüddətli kreditlərin müddətinin tez-tez uzadılması nəticəsində onlar daha uzunmüddətli xarakter ala bilər.

27 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Qrupun müştəriləri tərəfindən geri götürülməmiş müddətli depozitlər kimi vaxtı keçmiş passivlər "tələb edilənədək və bir aydan az" kateqoriyasına daxil edilmişdir. Vaxtı keçmiş aktivlər isə onların gözlənilən ödəmə müddəti üzrə təsnifləşdirilmişdir. Satıla bilən pay qiymətli kağızları kimi müqavilə üzrə ödəmə müddəti olmayan müəyyən aktivlərin ödəmə müddəti onların realizasiya olunacağı tarix hesab edilir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-3 ay ərzində	3-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	4,974	-	-	1,329	-	6,303
Fiziki şəxslərin müştəri hesabları	10,971	1,948	558	21	-	13,498
Digər müştəri hesabları	42,577	1,595	1,073	-	-	45,245
Ortaq Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	-	171	-	-	171
Digər maliyyə passivləri	84	-	-	-	-	84
Maliyyə zəmanətləri	1,000	352	3,855	2,419	-	7,626
Kreditlərlə bağlı digər öhdəliklər	259	824	2,742	-	-	3,825
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	59,865	4,719	8,399	3,769	-	76,752

31 dekabr 2007-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-3 ay ərzində	3-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	3,313	-	-	-	-	3,313
Fiziki şəxslərin müştəri hesabları	13,107	128	952	-	-	14,187
Digər müştəri hesabları	62,396	1,353	2,025	3,366	-	69,140
Ortaq Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	-	206	187	-	393
Digər maliyyə passivləri	202	-	-	-	-	202
Maliyyə zəmanətləri	-	1,016	30,938	-	2,490	34,444
Kreditlərlə bağlı digər öhdəliklər	2,611	5,416	9,304	2,326	-	19,657
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gələcək ödənişlər	81,629	7,913	43,425	5,879	2,490	141,336

Yuxarıdakı cədvəldə müştəri hesabları müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə göstərilmişdir. Lakin, Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinə uyğun olaraq fiziki şəxslər öz depozitləri üzrə hesablanmış faizləri itirmək şərtilə, həmin depozitləri ödəmə müddətindən əvvəl geri götürə bilərlər.

Yapı Kredi Bank Azərbaycan Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2008-ci il tarixinə Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Hesabatları üzrə Qeydlər

27 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Qrup, likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskont edilməmiş ödəmə müddətləri üzrə təhlildən istifadə etmir. Bunun əvəzində Qrup, 31 dekabr 2008-ci il tarixinə aşağıdakı cədvəldə əks etdirilən müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə nəzarət edir:

	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-3 ay ərzində	3-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	26,251	-	-	-	-	26,251
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	3,400	222	101	2	-	3,725
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	2,024	2,060	-	24	-	4,108
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,186	769	814	6,138	660	9,567
Borc qiymətli kağızları	21,862	19,591	15,756	-	60	57,269
Digər maliyyə aktivləri	24	-	-	-	-	24
Cəmi maliyyə aktivləri	54,747	22,642	16,671	6,164	720	100,944
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	4,953	-	-	1,329	-	6,282
Müştəri hesabları	53,531	3,497	1,588	20	-	58,636
Digər maliyyə passivləri	84	-	-	-	-	84
Ortaq Bankdan alınmış subordinasional borc öhdəlikləri	-	-	161	-	-	161
Cəmi maliyyə passivləri	58,568	3,497	1,749	1,349	-	65,163
31 dekabr 2008-ci il tarixinə xalis likvidlik çatışmazlığı	(3,821)	19,145	14,922	4,815	720	35,781
31 dekabr 2008-ci il tarixinə məcmu likvidlik çatışmazlığı	(3,821)	15,324	30,246	35,061	35,781	

27 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2007-ci il tarixinə gözlənilən ödəmə müddətlərinə görə təhlil aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-3 ay ərzində	3-12 ay ərzində	1-5 il ərzində	5 ildən çox	Cəmi
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	23,364	-	-	-	-	23,364
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	2,328	-	-	-	-	2,328
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər	1,695	663	414	-	-	2,772
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	171	105	10,446	3,664	77	14,463
Borc qiymətli kağızları	39,924	7,969	7,869	-	60	55,822
Digər maliyyə aktivləri	29	-	-	-	-	29
Cəmi maliyyə aktivləri	67,511	8,737	18,729	3,664	137	98,778
Passivlər						
Digər banklara ödəniləcək vəsaitlər	3,300	-	-	-	-	3,300
Müştəri hesabları	75,478	1,469	2,868	3,322	-	83,137
Digər maliyyə passivləri	202	-	-	-	-	202
Ortaq Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri	-	-	170	169	-	339
Cəmi maliyyə passivləri	78,980	1,469	3,038	3,491	-	86,978
31 dekabr 2007-ci il tarixinə xalis likvidlik çatışmazlığı	(11,469)	7,268	15,691	173	137	11,800
31 dekabr 2007-ci il tarixinə məcmu likvidlik çatışmazlığı	(11,469)	(4,201)	11,490	11,663	11,800	

Qrupun rəhbərliyinin fikrincə aktiv və passivlərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu Qrupun idarə olunması üçün əsas amillərdir. Ümumiyyətlə, banklarda bu göstəricilərə tam uyğunluq təmin edilmir. Belə ki, əməliyyatlar çox zaman qeyri-müəyyən müddətə aparılır və fərqli xarakter daşıyır. Bu göstəricilər üzrə uyğunsuzluq potensial olaraq gəlirliliyi artırır, lakin eyni zamanda zərərin baş vermə riskini yüksəldə bilər. Aktiv və passivlərin ödəmə müddətləri, eləcə də ödəmə müddətləri tamamlandıqdan sonra faiz hesablanan passivlərin münasib dəyərə əvəz edilməsi imkanı, Qrupun likvidliyinin və faiz dərəcələri və mübadilə məzənnələrinin dəyişəcəyi halda onun risklərinin qiymətləndirilməsi üçün əsas amillər hesab olunur.

Rəhbərliyin fikrincə Azərbaycanda fəaliyyət göstərən maliyyə təşkilatları üçün mövcud olan əlverişli makroiqtisadi şərait, pul vəsaitləri üzrə müsbət daxilolmalar, əməliyyatların gəlirliliyi və tələb olunduqda mövcud olan maliyyə resurslarından istifadə nəticəsində likvidlik üzrə uyğunsuzluqdan yaranan risklər əhəmiyyətli dərəcədə azalır.

Rəhbərlik hesab edir ki, müştəri hesablarının böyük hissəsinin "tələb edilənədək" statusuna malik olmasına baxmayaraq, həmin vəsaitlərin əmanətçilərin sayına və növünə görə diversifikasiyası, eləcə də Qrupun keçmiş təcrübəsi göstərir ki, bu cür vəsaitlər Qrupun fəaliyyəti üçün uzunmüddətli və sabit maliyyə mənbəyi yaradır. Yuxarıdakı cədvəldə müştəri hesabları müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə göstərilmişdir. Lakin, Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə uyğun olaraq fiziki şəxslər öz depozitləri üzrə hesablanmış faizləri itirmək şərtinə, həmin depozitləri ödəmə müddətindən əvvəl geri götürə bilərlər.

Zəmanətlər və akkreditivlər üzrə likvidlik tələbləri müvafiq öhdəliklərin məbləğindən çox aşağıdır. Belə ki, Qrup adətən müqavilələrə əsasən vəsaitlərin üçüncü şəxslər tərəfindən tələb edilməsini proqnozlaşdırmır. Kreditlərin verilməsi üzrə müqavilələrdə nəzərdə tutulan öhdəliklərin ümumi məbləği gələcəkdə ödənilməsi tələb olunan nağd vəsaitləri mütləq şəkildə əks etdirmir. Belə ki, bu cür öhdəliklərin əksər hissəsi onların ödəmə müddətlərinin başa çatmasından əvvəl ləğv oluna bilər.

28 Təəhhüdlər və Şerti Öhdəliklər

Məhkəmə prosedurları. Vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyət gedində Banka qarşı irəli sürülə biləcək iddialarla əlaqədar, Qrupun Rəhbərliyi öz təxminlərinə, daxili və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq vergi orqanları tərəfindən etiraz edilə bilər. Azərbaycan Respublikasında cərəyan edən son hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyi şərh edərkən və vergilərin məbləğini müəyyənləşdirərkən daha sərt mövqe nümayiş etdirə bilər və keçmişdə etiraz edilməyən əməliyyat və fəaliyyətlərə yenidən baxıla bilər. Bunun nəticəsində, Banka qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıla bilər. Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər. Qanunvericiliklə müəyyən olunmuş xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Rəhbərlik hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhini düzgündür və vergi, xarici valyuta və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2008-ci il tarixinə hazırkı maliyyə hesabatlarında potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır (2007: ehtiyat yaradılmamışdır).

Kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Qrupun müqavilə üzrə kapital məsrəfləri ilə bağlı əhəmiyyətli öhdəlikləri olmamışdır (2007: kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər olmamışdır).

Əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər. Qrup lizinq alan kimi çıxış etdikdə, ləğv oluna bilməyən əməliyyat lizinqi üzrə gələcək lizinq ödənişlərinin minimal hissəsi aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
1 ildən az	354	-
1-5 il ərzində	1,273	-
5 ildən çox	1,068	-
Cəmi əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər	2,695	-

Normativ və digər tələblərə uyğun hesablamalar. Rəhbərlik yerli qanunvericiliyin tələblərini şərh edərkən və ARMB-nin tələblərinə riayət edilib-edilməməsini müəyyən edərkən mülahizələr irəli sürmüşdür. Əgər rəhbərliyin yanaşmasının düzgün olmadığı sübut olunarsa, ARMB tərəfindən Qrupa qarşı cərimələr və ya digər sanksiyalar tətbiq edilə bilər.

Kreditlərlə bağlı öhdəliklər. Bu maliyyə alətlərinin əsas məqsədi lazım olduqda müştərilərə maliyyə vəsaitlərinin təqdim edilməsini təmin etməkdir. Müştərinin üçüncü tərəflər qarşısında öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməyəcəyi halda, Qrupun ödənişlər aparması ilə bağlı mütəlak öhdəlikləri əks etdirən zəmanətlər və zəmanət akkreditivləri kreditlərlə eyni kredit risk daşıyır. Müəyyən şərtlər çərçivəsində müştərilər adından nəzərdə tutulan məbləğlərdə ödənişlərin həyata keçirilməsi üzrə Qrupun yazılı öhdəliklərini əks etdirən sənədli və kommersiya akkreditivlərinə müvafiq mal təchizatı və ya nağd pul depozitləri formasında təminat alınır. Həmin sənədli və kommersiya akkreditivləri birbaşa kreditləşdirmə ilə müqayisədə az risk daşıyır.

28 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər (davamı)

Kreditlərin təqdim edilməsi üzrə öhdəliklərə kreditlər, zəmanətlər və ya akkreditivlər formasında kreditlərin verilməsi üçün rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənmiş məbləğlərin istifadə edilməyən hissəsi daxildir. Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər ilə əlaqədar, Qrup potensial olaraq istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğinə bərabər məbləğdə zərərin yaranması riskinə məruz qalır. Lakin, kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklərin böyük hissəsi müştərilərin ödəmə qabiliyyəti ilə bağlı müəyyən tələblərə əməl etməsindən asılı olduğuna görə, ehtimal edilən zərərlərin məbləği istifadə edilməmiş öhdəliklərin ümumi məbləğindən azdır. Adətən uzunmüddətli öhdəliklər qısamüddətli öhdəliklər ilə müqayisədə daha yüksək kredit riskinə malik olduğu üçün, Qrup kreditlərlə bağlı öhdəliklərin ödəmə müddətinə qədər qalan müddətə nəzarət edir.

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Zəmanətlər	7,626	34,444
İstifadə edilməmiş kredit xətləri	2,139	45,937
İdxal akkreditivləri	1,686	2,327
Cəmi kreditlərlə bağlı öhdəliklər	11,451	82,708

31 dekabr 2008-ci il tarixinə 861 min AZN məbləğində idxal akkreditivləri və 27 min AZN məbləğində zəmanətlər üçün (2007: 2,326 min AZN məbləğində idxal akkreditivləri və 190 min AZN məbləğində zəmanətlər) 888 min AZN (2007: 2,516 min AZN) məbləğində bloklaşdırılmış müştəri hesabları şəklində təminat alınmışdır.

Zəmanətlər müxtəlif sahələrdə, o cümlədən ticarət və xidmət, konsaltinq, turizm və digər sahələrdə fəaliyyət göstərən ayrı-ayrı şirkətlər üçün açılmışdır.

31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə zəmanətlərin çoxu malların təmin edilməsi və xidmətlərin göstərilməsinə görə qarşı tərəfə ödəniş edə bilmək qabiliyyətini təmin etmək məqsədilə müştərilərə verilmiş ödəniş zəmanətlərindən və müxtəlif qurumların elan etdiyi tenderlərdə iştirak etmək istəyən müştərilərə zəmanət kimi verilmiş tender zəmanətlərindən ibarətdir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə kreditlərlə bağlı öhdəliklərin ədalətli dəyəri 98 min AZN (2007: 59 min AZN) təşkil etmişdir.

Kreditlərlə bağlı öhdəliklər aşağıdakı valyutalarda ifadə olunmuşdur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
Azərbaycan manatı	2,955	1,083
ABŞ dolları	4,213	75,188
Avro	4,065	6,437
Digər	218	-
Cəmi	11,451	82,708

Girov qoyulmuş və istifadəsi məhdudlaşdırılmış aktivlər. 31 dekabr 2008-ci il tarixinə Qrupun girov kimi çıxış edən heç bir aktivi olmamışdır (2007: sıfır).

29 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri

Ədalətli dəyər, məcburi satış və ya ləğv etmə halları istisna olmaqla, maraqlı tərəflər arasında cari əməliyyat zamanı maliyyə alətinin mübadilə edilə bildiyi məbləği əks etdirir və ən yaxşı olaraq aktiv bazar qiyməti ilə təsdiqlənir.

Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək tələb edilir. Azərbaycan Respublikasında inkişaf etməkdə olan bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər müşahidə olunmaqdadır, lakin iqtisadi şərtlər maliyyə bazarlarında aktivliyin həcmi məhdudlaşdırmaqda davam edir. Bazar qiymətləri köhnəlmiş ola bilər və ya aşağı qiymətlərlə satışın dəyərini əks etdirə bilər və bu səbəbdən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini əks etdirməyə bilər. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

Ədalətli dəyerdə qeydə alınan maliyyə alətləri. Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları, 10 sayılı Qeyddə başqa hal nəzərdə tutulmadıqda, balans hesabatında ədalətli dəyerdə qeydə alınır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri təxminən onların cari ədalətli dəyərində bərabər olan amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Ədalətli dəyər Bakı Fond Birjasının səhmləri istisna olmaqla, kvota olunmuş bazar qiymətlərinə əsasən hesablanır. 10 sayılı Qeydə baxın.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan kreditlər və debitor borcları. Sürüşkən faiz dərəcəli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri onların balans dəyərində bərabərdir. Sabit faiz dərəcəli maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri analoji kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır. Digər banklardan alınacaq vəsaitlər və müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün müvafiq olaraq 8 və 9 sayılı Qeydlərə baxın.

	2008	2007
<i>Digər banklardan alınacaq vəsaitlər – Qeyd 8</i>		
Digər banklarda yerləşdirilmiş qısamüddətli depozitlər	illik 4% - 14%	illik 9.5% - 14%
<i>Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar – Qeyd 9</i>		
Korporativ kreditlər	illik 7% - 21%	illik 6% - 18%
İpoteka kreditləri	illik 7% - 20%	illik 7% - 19%
Sahibkarlara verilmiş kreditlər	illik 16% - 23%	illik 17% - 21%
Mənzil təmiri üçün kreditlər	illik 8% - 24%	illik 7.5% - 23%
İstehlak kreditləri	illik 12% - 24%	illik 7% - 20%
Avtomobil kreditləri	illik 16% - 20%	illik 15% - 20%
Digər	illik 12% - 24%	illik 16% - 19%

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan passivlər. Bazar qiymətləri mövcud olmayan sabit faiz dərəcəli maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri, analoji kredit riskinə və yerdə qalan ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır.

30 Maliyyə Alətləri Növlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları ilə Üzləşdirilməsi

BMS 39, *Maliyyə Alətləri: Tanınması və Ölçülməsi* Standartına uyğun olaraq Bank maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) kreditlər və debitor borcları; (b) satıla bilən maliyyə aktivləri; (c) ödəniş tarixində saxlanılan maliyyə aktivləri və (d) mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyerdə əks etdirilən maliyyə aktivləri ("MZHƏD"). "Mənfəət və zərər hesabında ədalətli dəyerdə əks etdirilən maliyyə aktivləri" kateqoriyası iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) ilkin uçot zamanı bu kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər və (ii) diling əməliyyatları üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri. 31 dekabr 2008 və 31 dekabr 2007-ci il tarixlərinə maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2008			2007		
	Kreditlər və debitor borcları	Satıla bilən aktivlər	Cəmi	Kreditlər və debitor borcları	Satıla bilən aktivlər	Cəmi
<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>						
Aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	26,251	-	26,251	23,364	-	23,364
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	3,725	-	3,725	2,328	-	2,328
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər						
- Digər banklarda yerləşdirilmiş ilkin ödəmə müddəti üç aydan çox olan qısamüddətli depozitlər	4,108	-	4,108	2,772	-	2,772
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar						
- Korporativ kreditlər	6,656	-	6,656	12,840	-	12,840
- İpoteka kreditləri	1,135	-	1,135	159	-	159
- Sahibkarlara verilmiş kreditlər	653	-	653	291	-	291
- Mənzil təmiri üçün kreditlər	446	-	446	908	-	908
- İstehlak kreditləri	451	-	451	85	-	85
- Avtomobil kreditləri	44	-	44	81	-	81
- Digər	182	-	182	99	-	99
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	-	57,269	57,269	-	55,822	55,822
Digər maliyyə aktivləri	24	-	24	29	-	29
Cəmi maliyyə aktivləri	43,675	57,269	100,944	42,956	55,822	98,778
Qeyri-maliyyə aktivləri	3,383	-	3,383	940	-	940
Cəmi aktivlər	47,058	57,269	104,327	43,896	55,822	99,718

Qrupun bütün maliyyə passivləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində uçota alınır.

31 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar eyni qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər arasındakı münasibətləri nəzərə alarkən həmin münasibətlərin hüquqi formasına deyil, iqtisadi məzmununa diqqət yetirilir.

31 dekabr 2008-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Baş müəssisə	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	5,347	-
Digər banklardan alınacaq vəsaitlər (müqavilə üzrə faiz dərəcəsi: illik 4.0%)	1,129	-
Cari/hesablaşma hesabları (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: 0%-4%)	-	1,133
Ortaq Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: LIBOR +3.50%)	161	-

Ortaq Bankdakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər üzrə qalıqlar təxminən Qrupun ümumi aktivlərinin 5.1%-ni (2007: 11.8%) əks etdirir və bunun nəticəsində Ortaq Bankla konsentrasiya riski yaranır.

31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Baş müəssisə	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
Faiz gəlirləri	1,098	24
Faiz xərcləri	(284)	(17)
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın bərpa edilməsi	-	31
Haqq və komissiya gəlirləri	22	-
Xidmət haqqı	(19)	-

Ortaq Bankda yerləşdirilmiş overnayt və tələbli depozitlər üzrə qazanılmış faiz gəlirləri 31 dekabr 2008-ci il tarixində tamamlanan il üzrə Qrupun cəmi faiz gəlirlərinin 14.4%-ni (2007: 9.4%) əks etdirir.

31 dekabr 2007-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Baş müəssisə	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	11,790	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: 6%-9%)	-	1,573
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar	-	(31)
Cari/hesablaşma hesabları (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: 0%)	-	2,550
Ortaq Bankdan alınmış subordinasiyalı borc öhdəlikləri (müqavilə üzrə illik faiz dərəcəsi: LIBOR +3.50%)	339	-

31 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar (davamı)

31 dekabr 2007-ci il tarixində tamamlanan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	Baş müəssisə	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
Faiz gəlirləri	574	131
Faiz xərcləri	(44)	(66)
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	-	(3)
Haqq və komissiya gəlirləri	4	18
Xidmət haqqı	(216)	-

Baş rəhbərliyə ödənişlər haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

<i>Min Azərbaycan Manatı ilə</i>	2008	2007
<i>Qısamüddətli ödənişlər:</i>		
- Əmək haqqı	173	227
- İstifadə edilməmiş məzuniyyət günlərinə görə ödənişlər	-	20
Cəmi	173	247

---

32 Hesabat Tarixindən Sonra Baş Vermiş Hadisələr

21 yanvar 2009-cu il tarixində 12,713 min AZN məbləğində əlavə ödənilmiş kapital hər birinin nominal dəyəri 0.02 AZN olan 635,670 min ədəd adi səhmdən ibarət olmuşdur və Azərbaycan Respublikasının Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən nizamnamə kapitalı kimi qeydə alınmışdır.